

H U N G A R I A N - M O N I T O R I N G

1988.augusztus 28.

VASÁRNAP

Ö S S Z E F O G L A L Ó

- GRÓSZ: "Az együttműködés szándékával jöttünk Aradra..."
Nemzetközi érdeklődés közepette tartotta meg GRÓSZ Károly
és a román vezető nyolc órás tárgyalását. 1795,1800,
- A magyar miniszterelnök-pártfőtitkár rádiónyilatkozata
a megbeszélések után, Szegeden. 1819
- Magyarországra érkezett Otto Labsdorf ny.német politikus. 1817
- "Történelmi mulasztás, hogy 45 után nem hasznosítottak egy
sor gondolatot" - mondta HUSZÁR István a "szárszói tanács-
kozás" egykori színhelyén. - Emlékhely lesz Balatonszárszó? 1804
- "Ki akartuk tépni a hitet és amit a helyébe adtunk, az semmi;
az mindig csak ígéret volt!" - mondta CSERHÁTI József pécsi
püspök rádióinterjújában. 1807
- A történelmi igazságszolgáltatás kezdete??? - KONRÁD György
két izgalmas esszéjének megjelenése kapcsán a konrádi modell-
ről beszél Tamás Pál szociológus. 1773
- "Az újságírók soha nem kényszerítették arra, hogy hazudjon".
AZ ÚJSÁGÍRÁS MESTEREI: Katona Éva, az ÉS szerkesztője. 1778
- "Az adósságok napjaink történészeinek adnak feladatot"...
Reis István, egykori igazságügyminiszter élete és tisz-
tázatlan halála. 1783
- "Az egykori politikusok képét egyszerűbb átépíteni, mint
egy élő teret"...A mostani Moszkva tér névváltozásai. 1782
- GONDOLAT-JEL: (Tartalomjegyzék. Az adás szalagon)
- Tordai Zádor hiánylistája az "ERdély történet"-ével szemben.
- Egy évi huzavona után megejelnik a Duna Antológia.
- Megjelennek Bethlen István Emlékiratai.
- Megszűnt a sikersorozat a milánói TEatro Piccoloban.
- Érvelés Gobbi Hilda SZínész Múzeuma mellett. 1794
- HARMINC PERC A FÖLD KÖRÜL: (Tartalomjegyzék. SZalagon.)
- Ki írja meg Bush elnökjelölt "jó mondásait"?
- Mi a tiszteletbeli konzul?
- Svédországi kísérlet: nem az anatómia a lényeg, de a beteg!
- Különös házasság: egy ingázó munkás vallomása.
- 50.000 marcona kerékpáros harcos a svájci hadseregben,
- Mikor kezdenek el muzsikálni a szovjet illemhelyek?
- KÜLPOLITIKA:
- Befejezte ülését a LEMP (1795,1800,1816) - A csehszlovák külügyminisz-
ter a nyugatnémet fővárosba kezd tárgyalásokról (1796) - A szovjet
sajtót élénken foglalkoztatja a nemzetiségi kérdés (1797)

1988 Augusztus 28 - VASÁRNAP

KOSSUTH-adó

VASÁRNAPI ÚJSÁG

HIREK

7.00 h

.....a romániai városban ma megbeszélést tart GRÓSZ Károly és Nicolae CEAUDESCU. A nemzetközi sjtó nagy várakozással tekint a csúcstalálkozó elé. Az angol és az olasz lapok hangsúlyozzák, hogy a magyar párt főtitkára, a Minisztertanács elnöke, nyilvánvalóan elsősorban a falu-rombolási programról fog tárgyalni a román vezetővel. - A csehszlovákiai MLADA FRONTA idézi az MSZMP KB-nak szóvivőjét, aki a magyar tárgyalási szándékot hangsúlyozta. A két ország vezetői ezelőtt 11 évvel találkoztak egymással, de az aláírt megállapodások nem valósultak meg.

Két varsói hír.

Lengyelországban rendkívüli intézkedéseket jelentettek be a gazdasági helyzet javítására, és három hónapon belül részletes kétéves konszolidációs tervek dolgoznak ki. A LEMP KB-nak ülésén az új gazdasági titkár, W. Baka elmondta, hogy csökkentik a központi nagyberuházásokat és a felszabaduló eszközöket a fogyasztási cikkek gyártására fordítják. Ennek érdekében még a hadiipart is igénybe veszik. Kísérlet képpen a vállalatok lakossági részvényeket bocsátanak ki és szó van arról is, hogy egész üzemeket bérbe, kisebb üzemeket állami boltokat pedig magánkézbe adnak Lengyelországban. - Már csak egy lengyel bányában sztrájkolnak, miután egy másikban a robbanásveszély miatt abbahagyták a munkabeszüntetést. Az ország északi részén továbbra is sztrájkolnak a gdanski kikötő részlegeiben. A Lenin Hajógyárban és Szczeinben megszakadtak a tárgyalások a munkások és a hatóságok között.

- Álom-álom és valóság-ország. Az áldozat nézőpontja. Ezek rikkancs mondatok is lehetnének, de hogy ne áruljunk zsákba macskát, halljuk Simkó Jánost, aki feltette a kérdést, TAMÁS Pál szociológusnak, olvastad?!

(Vasárnapi Újság)

- Közös számunkra az az öröm, hogy két folyóirat augusztusi számában a VALÓSÁG-ban is és a MOZGÓ VILÁG-ban is KONRÁD Györgynek egy-egy nagyon érdekes, izgalmas esszéjét olvashattuk.

- TAMÁS: Az, hogy két Budapesten leggyorsabban reagáló értelmiségi folyóirat augusztusi száma egy-egy KONRÁD esszével is kiállt, én nem vagyok szoros kapcsolatban ezekkel a szerkesztőségekkel, vagy tán semmilyen kapcsolatban nem vagyok, ezért nem tudom, hogy a szerkesztőségi döntések, hogy történtek, de ismerve a dolgok logikáját, és a magyar folyórtok átfutási idejét, én azt hiszem, hogy a pártkonferencia után azonnal úgy döntöttek, hogy ezt most hozni kell és ez hát egy borzasztó fontos, hogy mondjam, történelmi igazságszolgáltatás kezdete. Ez az egyik, amit feltétlenül mindenkinek, aki korán reggel ezt a rádió műsort mégis hallgatja, ajánlanám, hogy nézze meg ezeket a lapszámokat, olvassa el, ízlelgesse ezt a Konrád szöveget. A mi nem is azt jelenti, hogy bárkinek is száz százalékig mindenben a jeles szerzővel egyet kellene érteni, különben a Konrád szövegek is egyfajta pluralizmust sugallnak, azt mondják, hogy hát keresse mindenki a maga igazságát, és hát ebben a sokfajtaságban, ezeknek a sokfajtaságoknak az egymást kölcsönösen elviselő készségében, vagy ennek az elviselő készségnek a megtanulásában kell hogy hát egyfajta középeurópai álomnak hát kialakulnia, ha kialakulhat egyáltalán, nem tudom az álmoknak az a sajátossága, hogy nem megvalósíthatók.

- Igen és ez már a MOZGÓ VILÁG cikknek is a címe, ill. tartalma is tkp. és Konrád erre a középeurópai álom-kérdésre, márminthogy van-e középeurópai állam? - elég egyértelműen azt mondja, hogy igen van,(adáskiesés)

- Elnézést kérünk kedves hallgatóink, az iménti technikai hibáért, rövidesen folytatjuk Simkó János Olvastad? - sorozatát. -

.....(a beszélgetés megszakított vonala és az elszakadt magnószalag immár ismét egydarabban, SIMKÓ János Olvastad sorozatában, KONRÁD György két írásáról folyik a kiskurzus TAMÁS Pállal.....

.....-elég egyértelműen azt mondja, hogy igen, van, és rögtön feltevételeket szab hozzá, pl. azt, hogy ismerjük meg egymást.

- TAMÁS: Én azt hiszem, hogy Európának ezen a szegmensén, mondjuk így két nagy nemzet, két nagy állami struktúra, a német és az orosz közé beszorult, ha úgy tetszik 150 millió balti, lengyel, magyar,

(Vasárnapi újság)

cseh, szlovák, most nem sorolnám fel azt a 15 nemzetiséget, valamilyen módon egy közös történelmi sorsban mozog most már néhány száz év óta, ez telejesen nyilvánvaló, az is telejesen nyilvánvaló, hogy ezt a történelmi sorsot általában nagyon speciális....leszámtva, nem szokta felismerni. Az is nyilvánvaló, hogy eddig a történelemben egyfajta "én különb vagyok a többieknél" mítosszal lett előadva,

- Sőt nemcsak azt mondjuk, hogy különben vagyunk, hanem ahogy Konrád is modja, szegyeljük is egymást.

- A szegyeljük egymást, egymást és önmagunkat, az egy külön valami, itt ezek az országok nagyonhamar az önálló államiságuktól megfosztattak, vagy eleve nem is volt nekik, már mint bizonyos etnoszoknak nem is volt, vagy már akkor a középkorban megszűnt, mint mondjuk a szlovákoknak, vagy hát bonyolultabban alakult, mint hát a románységé, vagy a délszláv népeké, tehát itt eleve amikor megszületik az az ötlet, ha úgy tetszik, az a nyugaeurópai ötlet, hogy a polgári nemzet és az állam keretei, valahovaössze kell hogy üljenek és ennek valamilyen fajta közös ideológiai öntettekkel, ugyanakkor ez igen nagy nehézségekre ütközik, és hát ebből következnek mindenfajta bonyodalmak, és és a lengyelek úgy gondolják, hogy mondjuk a Kárpátoktól északra levő síkságon ők a fő civilizációs erő, és ezért ukránoknak, litvánoknak stb.stb. el kell foagdniuk az ő vezetőszerepüket és örüljenek, hogy a lengyeleken keresztül Európa asztaláról csipegethetnek, a magyaroknak meg volt a maguk a Kárpát-medencei álma, ha úgy tetszik, a Szent István koronával, később megszületnek a szláv álmok, mármint a későbbire gondolok, a 12.század elején kiteljesedő legkülönfélébb szláv álmokra, megszületik a román álom, a román római csúsztatással, hát tkp. itt mindenkinnek megvan a maga álma, ki Trajánusztól, ki a Turáni síkságról hozza ezeket az álmokat, de ezek egyformán álmok.

- Igen ez így is van, de Konrádnak van egy nagyon fontos megjegyzése, hogy Európához, és ezt a Európát mi többször említettük, hogy Európához Középeurópán keresztül vezet az út.

- Na most itt a 17. 18. század óta, amióta kialakult egyfajta gazdasági világrend, amit hát most itt nevezhetünk világkapitalizmusnak, nem tudom minek, kétségtelen Európának van egy civilizációs, nem kultúrális, hanem egy civilizációs lejtője, hogy mondjam a La Manche

(Vasárnapi Újság)

csatornától az Uralig. Ugy hogy ezek, ez civilizációs lejtő, nem kulturális és nem politikai, na most hát ezen ugye, amióta ez a lejtő kialakult, hát azóta innen Keleteurópából próbálunk guritgatni golyókat fölfelé, azok mindig visszajönnek, néha beakadnak valami ízébe, de úgy általában visszajönnek, na most én azt hiszem, hogy itt kétfajta ilyen speciális borzongás volt a legutolsó időkben Keleteurópával szemben, ugye a nyugati értelmiségnek, vagy nyugati szellemi mozgásnak az a része, amely azt hiszi, hogy itt valamifajta totalitárius állam magaalá gyürte ezt a sok szegény embert, hogy ezek itt hogy szenvednek, akkor ezek, ha úgy tetszik a mártirológiánk iránt érdeklődnek, tehát itt a kollektív tettünk ebben a polgári liberális, konzervatív, - itt nagyon szélesre húztam a mezőnyt, értelmiségi mezőben az lesz, hogy lám, lám ezek, hogy szenvednek olyantól, amitől mi még nem, vagy már nem, vagy nem úgy, stb. és a baloldali - és megint ennek nagyon széles mezőt veszem, - a szélsőg baloldaitól, a nagyon sztálinista ortodoxig, miután azt érdekli a szocializmus, eltérően ettől a libeárlis, konzervatív szélesebb nagyobb tábortól, hát valamilyenfajta képpen konfrontálódik ezzel, hogyha ezek azt tartják magukról, hogy szocialisták, hát akkor tkp. ez most mi is?

- Egyfajta kalandozásnak lehettem részese, mégpedig szellemi kalandozásnak, de jó lenne visszatérni a mába. Visszatérni oda, hogy ma az értelmiségnek milyen feladatai vannak akkor, ezek szerint ebben a régióban?

- Ez a konrádi-modell ez azt mondja, hogy az értelmiség mondjon arról le, hogy meghódítsa az államot, akár úgy mint szolgáloja, akár úgy mint ura, hagyja a fenébe, csináljon ez az állam amit akar, és valamilyen módon a társadalom autonóm szegmensét próbálja ,..... és én azt hiszem, hogy ebben van egy fajta - úgy fogalmaznám, hogy a mai Középkeleteurópában különösen erős ideológiai katzenjammer, ideológiai másnaposság. Ami teljesen természetes, ugye volt egy, lezajlotta történelmi 30, 40, 50 évet értem, lezajlott egy nagy kollektivistikus, etatista, tehát az államra, vagy valami közösségre építő nagy ilyen "csináljuk, alakítsuk, gyorsan" ízé valami, ennek az eredményeibe pillanatnyilag a társadalom legkülönbözőbb része ugyan másképp és másképp, de elég egybevágóan elégedetlenek, hát akkor meg van a természetes ellenhatás, akkor most egy olyan időszaknak, nem tudom milyennek, kell jönnie, de valószínűleg egy ilyen alakult ki,

(Vasárnapi Újság)

amelyik azt mondja, hogy hagyjuk ezt az egészszet fenébe, úgy látszik ez a mód, hogy itt mi megerősszakoljuk a társadalmi viszonyokat, ez nem megy, mi ezeket nem tudjuk átlátni, ezek túl bonyolultak, a szándékaink és az eredmények közötti különbségek nagyon nagyok, akkor hagyjuk is ezt a csudába, néhány középserű akarnoknak és mániákusnak, mondjuk műveljük a szellemet, győzzük meg a szomszédunkat, írjunk szép verseket a vikkendházunkban, szóval valami ilyesmit és ezzel majd, és ezeket cseréljük ki hasonlóképpen gondolodó, érző, stb. emberek között és akkor majd hát ez lesz. Na hát én most azt mondom, hogy én azt hiszem, hogy ezek a hullámok a magamfelé fordulás, a kis közösségből való építkezés, ami úgy szintén egy álom - hozzá teszem, itt Kelet-Középeurópában és az ilyen nagy kollektívistikus akciók között azt hiszem ez egy ilyen, azt hiszem, ez egy hullám, hát nem okvetlenül nem szinuszgörbe, nem mindig ugyanazok a fázisok, de hát ez egy így le-fel megy, most ez egy olyan korszak, amikor éppen másnaposak vagyunk a nagy ideológiai nekibuzdulásokról, ez valahogy olyan, hogy ugye nagyon sokan nagy várakozásokkal mentek el egy házibulira, hogy ott milyen érdekes fiúkkal lányokkal találkozhatnak, és megis ismerkedtek valakivel, az a valki esetleg el is jött velük haza, az a valaki esetleg fel is ébred velük reggel egy ágyban és fáj a fejük és kiderült, hogy az egész úgy nem volt olyan szép, mint ahogy azt tegnap akarták, és legszivesebben meg sem szeretnék egymást ismerni és tkp. mindenki azon goldkodik, hogy ki jut hamarabb, gyorsan a fürdőszobába és felhúzza a ruháját, hogy szaladhasson, hát azért két hét múlva megint elmegy a következő házibulira!

- KONRÁD György két írását, amiről Simkó János Tamás Pál szociológussal beszélgetett a VALÓSÁGban és a MOZGÓ VILÁGban találják.

-

- Itt a Vasárnapi Újság. - Folytassuk egy történettel, egyik miniszteri főtanácsosról mesélték kollégái, hogy amikor a tárca élén éppen már csak papíron volt miniszter, és a maga testi valóságában

(Vasárnapi Újság)

még egyáltalán nem volt miniszter, akkor az öreg kitűzött egy cédulát az ajtajára a következő szöveggel: "miniszter hiján a főtanácsadás szünetel" - és nem is volt hajlandó dolgozni. Bizonyára megbocsátja nekem Katona Éva az ÉLET ÉS IRODALOM egykori riportrovat vezetője, hogy portréja előtt elmondtam ezt a történetet, hiszen túl kézenfekvő lett volna egy másik történet, hogy az ÉLET ÉS IRODALOMBól azért lett ÉS, mert az é l e t és az i r o d a l o m hiányzott a lapból. És ha valami hiányzik, vagy nincs, akkor be kell érünk a maradékkal, vagy azzal, ami van, vagy mégsem? B.Király Györgyi az Újságírás Mestre sorozatban KATONA Évát kérdezi:

- Ahogy kollegái mondják Katona Éva egy külön sziget volt az ÉLET ÉS IRODALOMBban egészen 30 éven keresztül, ennyi ideig vezette ugyanis az ÉS riport rovatát. Január óta már nem teszi, miért és főleg milyen szájízzel ment nyugdíjba?

- Hát nagyon rossz kedvűen, ha ez a rosszkezd nincs benne, és nem uralkodik el fölöttem, akkor valószínűleg még most is ott vagyok, a felmondólevelemben, amit én a főnökömnek írtam, abban valami olyasmi szerepel, hogy a munkavégzésének körülményei, objektíve és szubjektíve oly mértékben romlottak hogy én a munkát felelősen vállalni tovább nem tudom, és nincs is hozzá kedvem, és azt hiszem, jobb hogyha az elválást én magam kezdeményezem. Ez így történt.

- Az ÉS egyik számában olvastam a távozásának a konkrét okáról és eképpen: ..."Azért hagytam abba, mert már nem tudok a saját igényeimnek megfelelni. Hétről-hétre leverem lécet, nem jó a riport oldal, én tudom, hogy nem jó, nincs riport...." Na most tényelg ez az anyagihiány és az, hogy nem jöttek a szerzők, ez lett volna az oka a távozásának?

- Inkább úgy láttam, úgy éreztem, hogy nem tudom produkálni szerkesztőként azt a minőséget, amit az olvasóknak szántam és amit hát azért elég hosszú időn keresztül sikerült is teljesítenem. Ehhez hozzá tartozik, természetesen nemcsak a szerkesztőségben, hanem a szerkesztőségén kívüli általános rossz hangulat a munkakedv általános megcsappanása. Egy elfáradás és egyfajta elégedetlenség a munkatársaim teljesítményében, ez egyébként összefügg a sajtó általános helyzetével határozottan merem állítani, hogy a magyar sajtó nem kevésbé züllött, mint tegyük fel a lakásfelosztás, vagy a zöldség-

(Vasárnapi újság)

felosztás vagy a zöltségkereskedelem, mondhatnék más példát is.

- Magyarul szolgálalékük lennének az újságírók?

- Nem, sokkal inkább azt mondanám, hogy a magyar sajtó legjobb tradíciót, legjobb hagyományait nem sikerült folytatnunk ebben a népi- és demokráciának nevezett társadalmi rendszerben, alig vannak újságíró egyéniségek, öt vagy a tíz újjamon megszámolhatom, akiknek a gondolkodásmódja eredeti, egyáltalán gyondolkodnak, és szuverének, nem hagyják magukat befolyásolni, különféle várakozásoktól, vagy vélt várakozásoktól, mindenki mindehova ír, tkp. majd-hogynem ugyanazt, és legfőképpen ugyanakkor, ha arról van szó, hogy mostan egyesítsük a termelőszövetkezetek, a sajtó azt mondja: hurrá, ha azt mondja hiba volt, a sajtó azt mondja: hiba volt. Az iskolákat körzetesítik, az újság azt mondja: barvó. Én egészen odáig vezetném vissza a dolgot, hogy a gyerekeink már az iskolában leszoknak arról, hogy gondolkodjanak. A gyereket nem kérdezni tanítják, hanem felelni. Aztán végig egész életében felel, a kérdezőkből lesznek a kitűnőségek, esetleg - most úgy mondják, a másként gondolkodók, bár én ezt a kifejezést nem szeretem, mert mi az, hogy másként? mindenki másként, ha egyáltalán gondolkodik, de a nagy tömeg az felel, és arra szoktatják, hogy állítson valamit, anélkül, hogy kérdezze. Akiben nincs elég tartás, nincs meggyőződésses világlátása, nincs egy szilárd jelleme, az mindenre kapható és mindennek az ellenkezőjére, az mindenre azt fogja mondani, hogy bravó, vagy azt mondja mindenre hogy le velei! Most például divat mindent ócsárolni, mindent elvetni, én nekem ez ellen nincsen semmi kifogásom, mert éppen egy hölgyrel folytatott vitában, aki sokallotta a SZU-ban megjelenő különbböző ilyen leplező írásokat, annak mondtam azt, hogy ha egy vödör tele van bél-sárral és azt akarjuk, hogy abban tiszta víz legyen, nem elég a felét kiönteni, az egészet ki kell önteni, ki kell mosni a vödört és csak aztán lehet bele tiszta vizet önteni, tehát nem erről van szó, hanem a felületeségről, arról a fajta felszínességről, ami általában a mi tájékoztatásunkat, és legfőképpen belpolitikai újságírásunkat jellemzi, tehát a publicisztikát, a riportot, sokszor az interjút is, aminek nincsen mélyisége, amelyik csak szó, szó, csak csak a duma, ami mögött nincsen fedezet. Hogyan higgyek én bármilyen megújulásban, kibontakozásban, amikor embereket semmibe vesznek?! Amikor egyszer azt mondják, az kap lakást, aki

(Vasárnapi Újság)

hűséges a vállalathoz, most az sem kap lakást, aki hűséges, de jobb, hogyha hűtlen! - hát azért vannak bizonyos örök emberi értékek, úgy int a törekvés az igazságra, az emberi méltóság tiszteltetésben tartása, a jóindulat, az igyekezet, a szorgalom, a hűség, hát mondhatnék még egy pár dolgot, amely nem kifejezetten valamilyen társadalmi rendhez kötődő, hanem erkölcs, amely egy szocialista társadalomban még tisztábban kellene tartani, holott azt látjuk, hogy napról napra mocskolódik, mocskoljk, és mocskolódunk.

- Hiszen az ön által említett értékeket nem tagadjuk, más kérdés, hogy nem ezek nálunk a legelismertebbek, nem azért díjaznak valakit, mert ezeknek megfelel.

- Igen, pontosan ezt kifogásolom én is, hát maga is tudja, hogy az a bizonytalanság, amiben élünk, hogy az amit ma csinálunk, arról nem tudjuk, hogy holnap büntetik-e vagy jutalmazták, hát ez bizony nem nagyon segít abban, hogy az ember stabil legyen, és megőrizze a szuverenitását. Bár sokszor az az érzésem, hogy mi nem is törekszünk arra, tehát a kormányzat nem is törekszik és soha nem is törekedett arra, hogy olyan emebeket neveljen, akik önállóan gondolkodnak.

- Megéltünk mi ugye olyan időket is, amikor szidtuk a gonosz...embert meg szidtuk a kisvállalkozókat, meg a lángossütőket és ennek az ellenkezőjét is, azt azért hadd szögezzem le, hogy az ÉLET ÉS IRODALOM akkor, amikor divat volt őket szidni, akkor is mint progresszív tendenciát követők mellé állt.

- Ez visszamenőleg is ellenőrizhető, tény hogy az ÉLET ÉS IRODALOM az a lap, amelyiknek igen sok barátja van, és elég sok ellensége, mindig volt és ma is van, ezalatt igyekezett egy olyan tágas, demokratikus hangvételűt megütni, amely mindenképpen nemzeti programként elfogadható és abba bele illeszthető,

- Mondhatom én azt, hogy az ÉS, ugye ugye a 70-s évektől kezdve már reformpárti volt?

- HA nem volna ez a szó, hogy reform, olyan elkoptatott, és olyan kellemetlenül hangzó, akkor azt mondanám, hogy igen, de nem szeretem ezt a szót, tekintettel arra, hogy oly sokat halljuk, tisztességes és aljas, jó és rossz dolgokra, mindenki ezt a szót használja, már nem is tudjuk hogy voltaképp mit is jelent, azt hiszem akik mondják, azok sem tudják, a reform-reformja, a reformerek reformjának a re-

(Vasárnapi Újság)

formja, ezért inkább azt mondom, hogy az ÉLET ÉS IRODALOM igyekezett az értelmiség számára szellemi táplálékot nyújtani, a hitet erősíteni, hogy van progresszió.

- VAN-e önnek szerepe, vagy volt-e, inkább így kérdezem, hogy volt időszak, amikor az ÉS privilégizált helyzetben volt, olyatén szempontból, hogy valóság feltáró riportok azok csak az ÉSben jelentek meg, és a többi lapban megjelent írások azok elég kozmetikázottak, szintelenek, vértelen voltak az ÉS riportjaihoz képest.

- Hát most nagy alkalmam volna hencegni, de nincs okom rá, itt csak arról van szó, hogy kellett jönni egy kornak és ez elérkezett, amikor a társadalom kíváncsi volt önmagára, a hatalom is kíváncsi volt arra, hogy mi van az országban, és az ÉLET ÉS IRODALOM alkalmat adott arra, azoknak akik ezt látták és tudták, hogy elmondják, megírják. Privilégizált helyzetben úgyhiszem az ÉLET ÉS IRODALOM szerkesztősége soha nem volt, ellenkezőleg, azt hiszem, hogy nagyon sok fejmosást kapott, a mindenkori főnökség hol ezért, hol azért, hol amazért ennek azonban nincs jelentősége, mert erős meggyőződésű embereket, akik szövetkeztek egy ügy, egy progresszió érdekében, azokat nem lehet állandó rendreutasítással, másfajta viselkedésre készíteni, egyébként az a véleményem, hogy az újságírók soha nem kényszerítették arra, hogy hazudjon, sohasem, tehát, akik ma jelentkeznek, buzgón, nagy számban és hangosan, hogy milyen mártírjai annak a korszaknak, amikor nem lehetett leleplezni a leleplezni valókat, nem volt kéynyszer sohasem, hogy a mást írjanak az emberek, mint amit látnak.

- KATONA Éva nemcsak szerkesztő, hanem riporter is, én az ön írásait elsősorban az ÉS hátsó oldaláról, ill. az Író szemmel c. antológiából ismerem és nagyon kár, hogy most nincs egy kamera, és nem tudom megmutatni a hallgatónak, hogy ön vágott egy olyan borítunk fátylat rá, grimaszt. Nos a legutolsó írása, ha jól emlékszem, úgy 1978-79-ben jelent meg az ÉSben, a címe pedig valami olyasmi volt, hogy Hogy vagyunk elvtársak? - vagy legalábbis hasonló. És olyasmiről szólt, amiről ma már minden továbbinélkül beszélünk és kell is beszélnünk, a párt elbürokratizálódásáról, a párttagok kiábrándultságáról, egyes pártvezetők elvtelen karrierjéről, kommunistához nem méltó viselkedéséről, magatartásáról, jól emlékszem? - Majdnem telejsen jól, az volt a címe: Beszélgessünk az elvtársakról elvtársakkal, úgy indult a dolog, azzal indítottam, hogy mit

(Vasárnapi Újság)

tudom én ennyi és ennyi párttag van, ugyan vajon mennyi a kommunis-
ta? És innen jutottam el valameddig, elégedjen meg annyival, hogy
azóta 1978 óta nincs a publikum számára nélkülözhetetlen mondani-
valóm.

- KATONA Évát, az ÉLET ÉS IRODALOM riport rovatának egykori vezető-
jét, B.Király Györgyi mutatta be.

7.30 h

- Átépités vállalkozásban a Moszkva-tér peresztrojkájára Földi Iván
ülteti fel önöket.

- Nyilván önök is hallották, olvasták, hogy rendezik a Moszkva
teret, de amit most ott látnak, ne tévesszen meg senkit. A forga-
lom eltereléssel járó útburkolat-csere,, a járda felújítás mégcsak
előjáték. Állagmegóvás addig, amíg a Moszkva-tér végleges rendezé-
sére sor kerülhet. Pedig mióta megérett rá, ennyi átépítési.....ta-
lán egyetlen más fővárosi térre sem készül, sőt, amint az ÚJ TÜKÖRben
ovlastam, már akkor gondot okozott a városatyáknak, amikor még
Christen-gödörnek hívták, tervezték, hogy feltöltik, fásítják, üdülő-
terület lesz. Ebből csak a feltöltés valósult meg, majd forgalmi
csomóponttá kezdett nőni, ekkor már Szél Kálmán térnek hívták, Szél
Kálmánról annyit, hogy válogatott Múltunkegyik kötete szerint reakciós
államférfi volt, ezért is vették le névtábláját a térről. Válogatott
Múltunk másik kötete szerint, viszont jelentős reformokat meg-
valósító pénzügyminiszter, majd miniszterelnök, aki nyíltan ellent
mert mondani a Habsburg hatalom hazánkra hátrányos elképzeléseinek.
Hogy mi az igazság? - egykori politikusok képét, egyszerűbb átépí-
teni, mint egy élő teret. MIndenesetre a 40-s évek végefelé mél-
tatlannak találták arra, hogy tér viselhe a nevét, azóta - tudjuk -
sok "méltóról" is kiderült az ellenkezője. A térnek a Moszkva nevet
adták, egyáltalán nem arra gond.....hogy a MOszkva tér után a Mártirok
útja következik. Én még emlékszem, hogy itt felbukkant a 44-s villa-
most, amely Zuglóból indult és Rákóczi uton, meg a Krisztinán át a
János Kórházig ment. Ilyen hosszú villamosjáratokkal a környéken ma

(Vasárnapi újság)

már csak Prágában meg Bécsben találkozunk. A Zuglóból induló 44-s ma Keletinél befejezi útját. De így is több villamos, busz mozog a Moszkva-téren, ezért is csúfolják remiznek. Elegánsabban viszont Budai Központnak nevezik. Ezen a tájon a tömegközlekedés csak rajta-keresztül történhet. Most az a terv, hogy nem lesz központ, vég-állomás, legfeljebb nagy állomás, megvalósul a 'villamos pluralizmus', de hogy mindebből mikor lesz valami, kérdéses, sok pénz kell hozzá. Már 1968ban pályázatot hirdettek a Moszkva tér átépítésére, ebből nem lett semmi, csak apró módosítások történtek, ezek nem segítettek. Kiderült, hogy javítgatások helyett a radikális megoldás kell, jobb kapcsolat a környék utjaihoz, meg a Fény utcai piachoz. De vannak ugyanakkor, akik azt mondják, hogy a Moszkva tér átrendezése még mindig előbbre tart, mint a pl. a Móricz Zsigmond körtéré, sok teret kell még rendezni. Lehetséges, hogy a Moszkva tér vállalkozásban újul meg, gazdasági társulás alapítása is szóba került üzletház épülne, felújítanák a környező épületeket, és részben a társulás fedezné a tér átépítését. Ami több évtizedes vajudás után - így remélik - a 90-s években sikerrel jár. Gyakorlatias em-ű berek azonban a Moszkva tér átépítésének sikerét is elsősorban azon fogják lemérni, hogy milyen lesz a Fény-utcai piac.

- Földi Iván jegyzetét hallották.

-

- RIES István, Kungös 1885 november 17, Vác 1950 szeptember 15. Ügyvéd, szociáldemokrata vezető. 1945 júliusától igazságügy miniszter, egyike a koholt vádat alapján letartóztatott baloldali szociáldemokrata vezetőknek. Ries Istvánról máig sem tudjuk, hogyan halt meg. Csupán azt, hogy a börtönben. Még nincs, egyelőre nincs átfogó hiteles és tiszta képünk, a szociáldemokrata párt történetéről, ám ahogy épp a tegnapi NÉSPZABADSÁGBÓL Balogh Sándortól, a Párttörténeti Intézet igazgatójától tudhatjuk, már nem kell sokáig várni. Az adósságok napjaink történészeinek adnak feladatot, nem is keveset. Arról is beszélni kellene, hogyan ujlhatnának meg mi-

(Vasárnapi újság)

hamarabb a történelem könyvek, mert nehéz újra tanulni, újra tanítani a történelmet, kiváltképp, ha már először elhisszük, hogy az élet tanítómestere. Irigyelni való lehet az a nemzet, amelyik nyíltan vállalhatja napjainkig húzóódó történelmét, de büszke az a nemzet is méltán lehet, amelyik képes lerombolni saját légvárait. A hazai szociáldemokrácia taktikai megfontolású beállítása, szembeállítása, nem rövid idő alatt vált végérvényesen szükségtelemmé. Ezért egyre kevesebben vannak, akik a szemtanú, a részes hitelességével beszélhetnek a mozglaomról és eszme-rendszeréről. Vezetőiről és gondolkodásmódjukról, Rész Istvánról például, akiről Strasserer ERzsébet történésszel Király Edít beszélget.

- RIES István letartóztatásakor, 1950 júliusában igazságügyminiszter volt. Öt éven át töltötte be ezt a tisztséget, de jure, de valójában meddig irányította a miniszteriumot, ill. hogyan szorították háttérbe, mert azt ugye tudjuk, hogy a párt-egyesülés után az egész államapparátust átszervezték, ez érintette az igazságügy miniszteriumot is?

- STRASSENREITER: Négy főosztályt hoztak létre, mindegyik élére, MKP-tagok állítottak, külön személyneti osztályt hoztak létre, ennek a munkájába RIES már nem szólhatott bele. Nagyon rossz jel volt, hogy régi munkatársai, akik szociáldemokrata párt állásnak voltak eltűntek az Igazságügy Minisztériumból, a tisztogatás során, 48 végén az MDP titkársága igazságügyi párt-kolégiumot szervezett, ennek vezetője Donáth Ferenc lett, titkára Timár István, aki a BM-ből került át az igazságügy minisztériumba, szintén jogász volt, méghozzá nagyon jól képzett jogász, és érdeks itt megjegyzni, hogy neki már a BM-ből kellett elmennie, bizonyosfokig a származás és egyéb miatt nem kívánatos elem lett a belügyminisztériumban. Egyébként nekinyon jó volt a kapcsolata Riessel,

- De végülis ennek a kollégiumnak a jóváhagyása nélkül Ries semmi nem tehetett.

- Így igaz, tehát nemis a körülötte működő személyek, hanem az egész irányítás átszervezése vezetett el oda, hogy a párt közvetlen irányítása érvényesült, és ez együtt járt azzal, hogy Ries, mint volt szociáldemokrata egyben háttérbe szorult.

- Tehát 1949-ben a Rajk perből öt és tárcát kizárták, ill. kihagyták.

- Ez valójában így történt, tehát Ries de facto, azzal, hogy a tit-

(Vasárnapi Újság)

kárság gondnoksága alá helyezték, ezáltal egyben megbízhatatlanná is vált arra, hogy ő Rajk-perben bármiféle szerepet kapjon.

- Most ezt a tényt és azt, hogy gyakorlatilag az igazságügyi kollégium gondnoksága alá helyezték, hogyan vette tudomásul, hogyan reagált erre?

- Ries lényegében az 1947 augusztus 31-i nemzetgyűlési választásokig, nagyon aktív és önálló politikus, de ekkortól kezdve már tudomásul veszi azt, hogy lényegében itt egy fordulat következik be, nemcsak a nemzetközi életben, hanem a haziban is, a hangadó egyértelműen az MKP lesz, ezt a szerepet ő lassan tudomásul veszi, és tudomásul veszi azt, hogy a szocializmus építésének nem az a koncepciója jut érvényre, amit ő is vallott addig, ami eltért az MKP-étől, hanem az MKP elképzelései jutnak itt érvényre. Ez megmutatkozik az egyesülés menetében is, p. nagyon sok kérdésben Szakasits, Marosán Schiffer vitatkozik a részletkérdésben, vitatkozik Rákosival, az összekötő bizottsági üléseket, Ries ezekbe a konkrét vitákba, tehát az, hogy hány küldött legyen az egyesülési kongresszuson, az egységbizottságok milyen összetételben jöjjenek létre, de az egyesülés konkrét kérdéseiben Ries alig foglal állást, elvileg szól hozzá a kérdéshez, tehát azt mondja, hogy az ő véleménye az, hogy ezen kár vitatkozni, mert elősorban az lesz a meghatározó és a döntő, hogy a párt helyes politikát folytat, vagy nem helyes politikát folytat.

- Milyen véleménnyel volt Ries István a Rákosi körül kialakult személyi kultusról, egyáltalán milyen volt kettőjük viszonya, erről mit tudhatunk, vannak-e adataink?

- Erről vannak adataink, Rákosi Riest nem tartotta megbízhatónak, a közös politikai bizottságban, ahol már Ries nem tag, Rákosi oda nyilatkozik és szűkebb baráti körben is, hogy Ries nem kaphat politikai szerepet az egyesült pártban és semmiféle komolyabb politikai funkciót nem viselhet.

- Ezt kizárólag a szociáldemokrata nézetei miatt nem engedélyezte Rákosi?

- Valószínű ez a fő, a másik pedig az, hogy Rákosi nem tudta elfelejteni Riesnek azt, hogy a 47-s választásokon, (nevetve) ő volt az, aki ezt az un. miniszter-sztrájkot elkezdte.

- És ez már messzire vezet, ez már elezet már a kék-cédulákhoz ugye?

(Vasárnapi Újság)

- Igen, igen ez volt a legnagyobb bűne a kék-cédulás ügy, az 1947 augusztus 31-n lezajlott választás menetében, amikor Ries megtudta, hogy ezekkel kék cédulákkal nagyon sokan szavaznak le, különösen vidéken, szinte teljes egészében kommunista és igyekezett ennek gátat állítani, tehát meggátolni azt, hogy tovább folytathassák a kék cédulákkal való szavazást, akkor összetűzött RAjkkal. Az általa legfogott kék-cédulás szavazókat, RAjk, a BM, a rendőrség, az irányítása alatt álló rendőrség természetesen kiengedte. Ez az affér vezetett oda, hogy Ries az ügy elleni tiltakozása jeléül, bejelentette, hogy nemhajlandó minisztériumban addig felvenni a munkát, tehát bemenni a minisztériumába, amíg nem kap ezzel az ügygel kapcsolatban RAjktól valamiféle megnyugtató választ és megoldást. Vele szolidaritást vállalt Bán Antal és Rónai Sándor, amásik két szociáldemokrata miniszter, de az ügy szerintem a történetirodalomban is az akkori politikai életben is, talán nagyobb port vert fel, mint amilyen nagy volt, hiszen Ries már másnap este megállapodott RAjkkal és folytatta munkáját, tehát a miniszter sztrájk lényegében másfél napig tartott és ebből az egyik nap vasárnap volt. Na most ezt a miniszter-sztrájkot Rákosi Riesnek soha nem bocsátotta meg, és nem is felejtette el.

- Haladjunk vissza az időben, tehát lépünk vissza abba az időbe, milyen körülmények között került 1945-ben Ries István az igazságügyminisztérium élére, ugye ő már a 20-s 30-s évektől kezdve foglalkozott jogelmélettel, tehát tudatosan készült a jogrendszer demokratikus átalakítására, hogyan képzelte el ezt a jogállamot?

- Miniszteri székben Valentiny Ágostont váltotta fel, egyébként egy nagyon tisztességes politikus volt, de hát meg sem közelítette Ries felkészültségét, akit az vitt, azt lehet mondani, teljesen ellenzéki platformra, hogy a tiszta demokráciának a teljes demokráciának a híve volt és ebben a szellemben közelítette meg a minisztérium kérdéseit is, és egyfelől, és másfelől az egész munkásszolgálatot, azon belül a kommunista pártnak a szerepét.

- Ries is a demokrácia híve volt,

- Azt lehet mondani, hogy Ries koncepciója nem sokban tért el Valentinyétól, viszont Ries sokkal tárgyalóképesebb, felkészültebb, kompromisszumokra képesebb ember volt, minden szempontból kiváló politikus, tehát meg tudta látni a szociáldemokrata párt elképzelé-

(Vasárnapi Újság)

sei és a kommunista párt követelései között azt a határt, azt a kompromisszumos utat, amely biztosította az együttműködést a két munkáspárt között, az igazságügyi szervezetek és az igazságügy vonalán.

- Tehát ő az egységet kereste.

- Nem lehet azt állítani, hogy a szakmai kérdéseket Ries elvtelenül vetette volna alá a politikai céloknak, a politikai kérdéseknek, teát ha úgy érezte, hogy jogi szempontból az amit a kommunisták esetleg igényelnek, megvalósíthatatlan, akkor ő azt nem valósította meg. TEhát utána nézett ügyeknek, maga foglalkozott olyan bírói pres anyagokkal, amit ugye a kommunisták esetleg kifogásoltak, főleg döntéseket, itt elősorban reakció elleni harcról van szó, a fasiszta maradványok felszámolásáról, a népbírói perekről, na most Ries azért azt jól látta, hogy ezen atéren, a bosszúállásnak, a szubjektívizmusnak és minden ilyennek nagyon tág tere lehet, tehát Ries nem szeretne volna, ha elszabadul a pokol és itt olyan mebereket is felelősségre vonnak, akik nem voltak bűnösök.

- Igen, ha jól tudom ő a népbírói meg szervezésében is részt vállalt?

- Igen, a népbíráskodásról és általában a népbírói szervezetről elvileg az álláspontja az volt, hogy bár a demokratikus kormány, nem alkalmazhat a felzaklatott népi hangulathoz, össze kell egyeztetnie a demokrácia fenséges eszméit a megköveteléseivel.a proletárdiktatúrát mint olyan - Ries meg is fogalmazta, hogy a diktatúrát és ezen túlmenően a proletár diktatúrát is Ries nem tartotta alkalmazhatónak a magyar viszonyokra.

- TEhtá az ő elképzelése az volt, ahogy az imént mondta, hogy demokratikus uton kell megvalósítani a szocializmust. Na most az évek során változtak-e és hogyan változtak Ries István nézetei a szocializmusról és a szociáldemokrata párt szerepéről?

- A felszabadulás utn Ries is, tehát a fasizmus, a háború, a második világháború után Riesnek is az volt a véleménye, nagyon határozottan, hogy lényegében hogy a korlátozott demokrácia alkalmazható, ami azt jelentette, vagy más szóval azt mondták, hogy harcok demokrácia, ami azt jelentette, hogy a társadalmi előrehaladás ellenségeinek, legyen az bármi, legyen az tőkés, arisztokrácia, stb. tehát a volt régi rendszer, úri világ exponenseit ebből ki kell zárni, tehát éppen

(Vasárnapi Újság)

ezért aztán 47-ben a választójogi törvény módosításakor Ries is egyértelműen amellett volt, hogy szűkíteni kell a választójogi törvényt, mindazokat ki kell zárni, mert nem lehet a weimari tragédiát még egyszer megismételni, ahol ugye a nagy széles demokratikus szabadságjogokkal visszaélve, lényegében a fasizmus ragadta kezébe a hatalmat. Ugyhogy ebből a szempontból Riesnek a véleménye változatlan, na most Ries érdekes módon a felszabadulás után, azt lehet mondani, hogy a 35-s népfrent koncepciónak egy nagyon konzekvens és egy nagyon újszerűen gondolkodó követője volt, nem volt egyedül ide lehet sorolni Szakasitsot, Bán Antalt, és sokakat még a szociáldemokrata pártban. Hosszú ideig a koncepciójuk az volt, hát egyrészt, hogy a szocialista átnövés Magyarországon egy elnyújtott, egy hosszabb időszakra terjedő átalakulási folyamat lesz, és ebben a folyamatban éppen a magyarországi sajátos viszonyok következtében akét munkáspárt hosszú ideig mint független, önálló politikai erő, de minden területen szorosán együttműködő két párt kell hogy ezeket a feladatokat megoldja. Ries kezdettől fogva az együttműködésben végcélként az egyesülést látta, tehát hogy oda kell eljutni, az együttműködés tartalmát illetően pedig a szocialista Magyarország felépítése. Ez volt Riesnek, Szakasitsnak és mondom másoknak is a koncepciója. Riesnél a fordulat az a 47-s választásoknál következik be, amikor látja, hogy ez akét munkáspárti koncepció úgy tűnik, hogy irreális célkitűzés, és akkor kezdeni módosítani a saját álláspontját, ami nem abban nyilvánul meg, hogy ezzel ellentétes cikkeket ír, hanem abban, hogy tudomásul kell venni a nemzetközi és hazai viszonyok változását és ennek megfelelően a párt politikáját ehhez alakítani, hozzá idomítani, de azt azért azt hiszem ő már látta, hogy itt a szociáldemokrata pártnak hosszú időre működési lehetősége nincs.

_ A szociáldemokrata párt 34. kongresszusán állást foglalt a magyar-szovjet viszony kérdésében és a Dunai konföderáció kérdésében is. Erről mi volt az ő véleménye, hogyan lehet ezt összefoglalni?

- Ries mindig, végig nagyon konzekvensen, szóval egyike azoknak volt, akik a pártban nagyon konzekvensen, nagyon őszintén azt a véleményt vallották, hogy a szociáldemokrata pártnak befelé munkásegység, kifelés szovjet-barátság. Ezt ő a 45 augusztusában lezajlott 34. kongresszuson Peyerral szemben is leszögezte,

(Vasárnapi Újság)

- Bocsánat közbevetőleg hadd jegyezzem meg, hogy Peyer Károlyról van szó, a szociáldemokraták jobboldali frakciójának vezetőjéről,
- Igen, Peyer Károlyról van szó valóban, aki ezen a kongresszuson szintén felszólalt és azt hangsúlyozta, hogy természetesen a SZU-val, annál is inkább, mert közös határaink vannak a barátságot ki kell építeni, és a gazdasági hasznát is előnyét ennek a kapcsolatnak hangsúlyozta ki, Ries ezzel szemben, hogy SZU-val nemcsak aközös határok, nem csak a gazdasági előnyök kell, hogy összefűzzék a két országot, hanem az eszméi közösség is, ez az ország a szocializmus utját járja, tehát ebben mindenféleképpen a hasonló útra lépő Magyarország számára természetes szövetségese.

- És a dunai konföderáció kérdésében mi volt az ő véleménye, nem az eredeti kossuthi elképzelésről van szó?

- Idézem, -"itt politikai, gazdasági, katonai, és külpolitikai egység létesülne a dunai államok között, ami menthetetlenül felkeltene előbb-utóbb különböző nagyhatalmak érdeklődését és vetélkedését". Ezért Ries óvott attól, hogy a dunai konföderációnak nem szocialista tartalmú irányzatait, és azokat amelyek esetleg szovjet-ellenes éllel akarták ezt a dunai konföderációt léterhozni, hogy ezeket támogatóssák. Nagyon érdekes az, hogy a határkérdésben is saját egyéni véleménye, szerintem helyes véleményét hangoztatta, úgy látta, hogy ha a SZU-val és a környező országokkal sikerül kulturális és gazdasági megállapodásokat kötni, akkor gyakorlatilag megszűnik a határoknak az a funkciója, amely a múltban, a különböző országokban élő nemzetiségek tekintetében fennállott. Bízott abban, hogyha a környező országokkal és a SZU-val Magyarországnak normalizálódik a viszonya, akkor ebből automatikusan következik, hogy ezek a kérdések elveszítik azt a jelentőségüket, amelyek azért ebben a időszakban ugye a kitelepítésekkel, a békeszerződéssel előtérbe kerültek, és nagyon komoly gondot okoztak a magyar társadalomnak.

- Végülis mennyiben azonos Ries István személyes sorsa, személyes tragédiája a baloldali szociáldemokratákéval?

- A személyes tragédiája szerintem az volt, ami a Szociáldemokrata Pártnak is bizonyos fokig a tragédiája, hogy paradox módon az ellentétek, a Kommunista Párt és a Szoc. dem. Párt között éppen azért tudtak ennyire kielőzödni, mert a szociáldemokrata párt 45 után forra-

(Vasárnapi Újság)

dalmi platformra helyezkedett, vezetői közül Ries ennek a vonalnak egyik kiemelkedő alakja volt, a főkérdés akét munkáspárt között és a magyar mozgalomban és a magyar társadalomban már ekkor az volt, hogy ez a szocializmus milyen legyen? hogyan? - amit a Kommunista Párt vallott, hogy egy szovjet típusú, vagy amit a szociáldemokrata párt vallott egy ún. demokratikus szocializmust kell kialakítani, amely a Ries megfogalmazása szerint azt jelentette, hogy társadalmasítani a termelőeszközöket, a nép nyomuljon be a hatalomba, tehát lényegében anép hatalmát megteremteni, és itt volt egy szemlélet eltérő a kommunista párttól, mert Ries nem értett egyet azzal, hogy az egyik osztályuralom helyébe egy másik osztályuralmat alakítsunk ki, tehát azt sem helyeslete, hogy a burzsuázia helyett a munkáosztály vegye át a hatalmat, ő is vallotta szociáldemokrata pártzömével azt, hogy a néphatalmát kell kialakítani és népet kell, ez azt jelentette, hogy mind a központi törvény törvényhozó és végrehajtó szervekben mindpedig a helyi önkormányzati testületekben a népnek kell önmaga sorsát irányítani.

- Csak sejtéseink lehetnek halálának körülményeiről, ön is csak annyit ír róla szóló tanulmányában, erről, hogy 1950 júliusában, július elején történő letartóztatása után, szervezte nem sokáig bírta a megpróbáltatásokat, két hónap múlva a váci börtönben belehalt sérüléseibe. Kérem mondja ki, mert nyilvánvalóan utána nézett, hogyan halt meg Ries István??

- Hát lehet, hogy furcsán hangzik, de erre a kérdésre általában nem nagyon szoktam válaszolni, nem tudomkideríteni azt, hogy hogyan halt meg. Beszéltem több olyan emberrel, aki Riessel egyidőben börtönben ült, egészen egymástól eltérően adják elő, van aki azt mondja, hogy ermésztes halállal, tehát szivinfarktussal, van aki azt mondja, hogy hogyan különböző módon idegileg tették tönkre, és idegösszeroppanást kapott, aztán vannak olyan verziók, hogy ő ütötte meg a vallatóit, mert tiltakozott az ellen, ahogy vele bánnak, és ezért hogy mondjam, hát lényegében agyonverték.

- RIES István egykori igazságügy miniszter, szociáldemokrata politikusról STRASSENREITER Erzsébet történésszel Király Edit beszélgetett.

(Vasárnapi újság)

- Négy perc múlva 8 óra, lassan két órája élnek szerkesztőségünk telefon számai. - Kollégáim szorgosan jegyzik hallagatóink közlendőit, van mit, és van amire tudunk választ adni, van amire sajnós nem. Szinte minden vasárnap hajnalon visszatér pl. a kérdés, miért ilyen korai időpontban hangzik el a V.ú. és miért nem lehet legérdekesebb anyagait, jegyzeteit, interjút később megismételni? Kérem a Rádió műsorrendjét a műsorszerkesztőség határozza meg, a jelenleg elfogadott, szakmai nyelven emlegetett műsorstruktúrába így illszekedik be az, amiről önöknek,önökkel beszélünk, vagyis mag a műsor. Érdekes volt, hogy ma reggel több újságíró kollégánk is telefonált. Érdekes?? - persze, mert az újságírók általában nehezen ébredőek, ennek ellenére, voltak akik elmondták, mélyszélesen egyetértenek KATONA Évával, az ÉLET ÉS IRÓDALOM egykori riportrovat szerkesztői multjának tapasztaltait közreadó újságíró kollengánkat, és elmondták azt is a hallgatók, hogy a jobb tájékoztatáshoz, jobb tájékoztatási rendszer kell. Bízunk abba, hogy így lesz, a magunk részéről ennek érdekében mindent készek vagyunk megtenni.

HIREK

8.00

Aradon ma magyar-román csúcstalálkozó lesz. Nyugati lapvélemények szerint GRÓSZ Károly főtitkár kormányfő és N. Ceaucescu román vezető megbeszélésén mindennek előtt a romániai falurombolási programot fogják megvitatni. A blegárdi POLITIKA azt írja, hogy nem valósultak meg azok a megállapodások, amelyeket tizenegye évvel ezelőtt írt alá N. Ceaucescu és KÁDÁR János. A jugoszláv újság úgy véli, a mostani találkozó célja, hogy kimozdítsa a holtpontról a két ország elhidegült kapcsolatait. A csehlovákiai MLADA FRONTA az MSZMP KB-nak szóvivőjét idézi, aki hangsúlyozta, a magyar tárgalási készséget. A csehszlovák KP központi lapja a RUDE PRAVO tényyszerűen közölte a találkozó hírét. N.Ceaucescu már tegnapi Aradira érkezett és több üzemben látogatást tett.

Lengyelországban rendkívüli intézkedéseket jelentettek be az ellátás javítására és három hónapon belül részletes, két re szóló

(Vasárnapi Újság)

konzolidációs tervet dolgoztak ki. A LEMP KB_nak ülésén több felszólaló bírálta a krmányt, mert nem tett eleget a refomr meggyorsítása érdekében. Az új gazdasági titkár, W. Baka elmondta, hogy csökkentik a központi nagyberuházásokat és a pénz a fogyasztási cikkek gyártására, ill. behozatalára fordítják. A hadiipar egy részét is polgári termelésre állítják át. A vállalatok kísérletképpen lakossági kötvényeket bácsátanak ki, és szó van arról is, hogy egyes üzemeket bérbe-, kisebb üzemeket állami boltokat pedig magánkézbe adnak.

R. REagan szerint elősegítette a szovjet-amerikai kapcsolatok javulását a szovjet csapatok kivonása Afganisztánból, a két ország megállapodása a közepes- és rövidhatótávolságú rakéták megsemmisítéséről, továbbá az, hogy a SZU-ban javulás tapasztalható az emberi jogok gyakorlásában. A washingtoni államfő szokásos heti rádióbeszédében elsősorban aköztársasági párt külpolitikai irányvonalát méltatta.-----

Peru közelében 24 órás küzdelem után búvárok kimentették annak a perui tengeralattjárónak 23 tengerészét, amelyik tegnap egy japán halászhajóval ütközött össze. A balesetben heten haltak meg, 22 ember meg közvetlenül az ütközés után sikerült elhagynia a tengeralattjárót.

Időjárásjelentés:

- A reggeli pára megszűnése után országszerte túlnyomóan napos száraz idő lesz, a szél mérsékelt marad. A hőmérséklet kora délután 23 és 28 , késő este 14 és 19 fok között alakul.

-

----- A VASÁRNAPI UJSÁG később folytatódik!! -----

KOSSUTH ADÓ

HIREK

10.00 h

Aradon a magyar és a román párt vezetője megkezdte tanácskozását. Először GRÓSZ Károly és Nicolae CEAUCESCU négyszemközti megbeszélést tartott a megyei pártbizottság épületében, majd ezt követően elkezdődött a munkatalálkozó érdemi része a tanácskozás. GRÓSZ Károly, az MSZMP főtitkára, a Minisztertanács elnöke, N. Ceaucescu pártfőtitkár és államelnök meghívására érkezett Aradra. Kíséretében van SZÜRÖS MÁtyás, a KB titkára, MAJOR László, a párt szóvivője, SZOKAI Imre a KB külügyi osztályának helyettes vezetője, valamint SZÜCS Pál, hazánk bukaresti nagykövete. A küldöttséget Nagylaknál a magyar-román határállomáson, Ivan Stojan a román KP KB-nak titkára, a Politikai végrehajtóbizottság póttagja, továbbá a megyei pártbizottság és a Néptanács több képviselője fogadta.

A LEMP KB-a ma folytathja munkját. Tegnap Messner kormányfő felszólalásával végetért a KB ülésének első napja. A miniszterelnök a kormánya tevékenységét bíráló megjegyzésekre válaszolva részletesen szólt a gazdasági reform második szakaszának fő irányairól. Közben újabb bányában fejeződött be a sztrájk.-----Ism.

A jugoszláviai Tetaverbácon tíz-ezer ember vett részt azon a tömeggyűlésen, amelyen a kosovói szervekkel és avállaltak szolidaritást.-----

Az amerikai republikánus párt elnökjelöltje az ürfegyverkezési program folytatása mellett foglalt állást.-----

Az angolai államfő elégedett az angolai és a namibiai rendezésről folyó tárgyalásokkal.-----

A pakisztáni ellenzék vezetője szerint csak akkor lehet szabadválasztásokat tartani, ha az ország élére független ügyvezető kormányt neveznek ki.-----

Burmában ujjaalakult a több mint 25 éve feloszlott diákszövetség.-----

PETÓFI-adó

HIREK

----- (ismétlések) -----

- 000 - 0 - 000 -

KOSSUTH-adó

GONDOLAT - JEL

11.00 h

A Rádió kulturális hetilapja,
FEleső szerkesztő: Bölcs István.

Tartalomjegyzék:

- Elkerülhetetlen volt a tébolyul uralmi harc Erdély körül - elkerülhetetlenek-e a magyarkoró mítoszok. Tordai Zádor hiánylistája a háromkötetes ERDÉLY-történettel szemben,
- Itt már lassan csak a műsor folyik tovább - a Duna nem. Egyévi huza-vona után megjelenik a Duna Antológia. Eörsi István, Mészöl Miklós,
- FAsisztából liberálissá szelidül a SZU-ban elhunyt egykori magyar miniszterelnök. Megjelennek Bethlen István emlékiratai,
- Arlakino, vagy Truffaldino meghalt éljen FAsut, 41 éve után megszűnt egy sikersorozat a milánói Teatro Piccoloban,
- A hivatal továbbra is hallgat, a Gondolat - Jel pedig folytatja érvelését Gobbi Hilda színészmuzeuma mellett.

A mai Gondolat - Jel szerkesztője Osgyáni CSaba, a műsorvezető Szánássy Sándor.

(A 60 perces műsor szalagon, lehallgatásra: Tape Nr: B 09233)

- 000 - 00 - 000 -

KOSSUTH-adó

DÉLI KRÓNIKA

12.00 h

Rövid tartalom-----

Először felolvasom a Magyar Távirati Iroda jelentését: Aradon a magyar és a román párt vezetője megkezdte tanácskozását. GRÓSZ K. és N. CEAUCESCU először húszperces négy szemközti megbeszélést tartott a megyei pártbizottság épületében majd ezt követően elkezdődött a munkatalálkozó érdemi része, a két küldöttség tanácskozása. Tíz óra előtt néhány perccel a tárgyalóasztalnál a következők foglaltak helyet. Magyar részről: Grósz Károly, valamint Szüros Mátyás, a KB titkára, Major László a KB irodájának vezetője, SZOKAI Imre, a külügyi osztály helyettes vezetője, és Szücs Pál bukaresti nagykövet. Román részről Ian Stoian és S. Curticeanu a központi bizottság két titkára, C. Mitea a sajtó- és propaganda osztály, valamint Nicolai Mihály a külügyi osztály helyettes vezetője, és S. Pop külügyminiszterhelyettes. - A találkozó közvetlen előzményeiről telex jelentést kaptunk Oltványi Ottótól, az MTI bukaresti tudósítójától:

GRÓSZ Károly szombaton Szegeden töltötte az éjszakát és onna vasárnap kora reggel gépkocsival indult Aradra. A tudósításból kiderült, hogy a román fél ajánlatában Nagyvárad és Arab szerepetl a találkozó színhelyéül, de nem zárták ki azt sem, hogy esetleg Bukarestben legyen a munkatalálkozó. A magyar fél Aradot, a közel 200 ezer lakosú várost válaszotta. Azon az utszakason, ahova a vendégek érkeztek, igen sok érdeklődő sorakozott fel, a találkozó színhelyének környékén azonban nemlehtett embereket látni, mert ezt a teret lezárták, és az épület környékén csak hivatalos személyek tartózkodhattak.

A legsürgősebb gazdasági tennivalókról dönt ma a LEMP KB.

- Kemény vitákban próbálja a LEMP KB-a megtalálni azt a politikai és gazdasági programot, amely kivezetné az országot az évek óta elhúzódó, és ismét mlyülő válságból. a szakszervezeti szövetség elnöke szerint, a sztrájkok okda az, hogy nem vették figyelembe a szakszervezetek korábbi, jogos gazdasági követeléseit, amit most részben a sztrájkolók hangoztatnak. És hogy a kormány ár- és bérpolitikája teljesen csődöt mondott. Ezért az emberek felvetik a személyi felelősség kérdését. Az ilymódon megtámadott Messner

(DK)

miniszterelnök, aki utolsónap kapott szót a vitában elismerte, hogy a történetek hibák, de leszögezte, a lengyel gazdaság bajai hosszú évek alatt alakultak ki. A társadalmi béke érdekében mindig félretesszük a gazdasági logikát, akkor csak töljük magunk előtt a gondokat és előbb utóbb ez ellenünk fordul, - érvelt, majd leszögezte, hogy a szakszervezetek követelésének teljesítése a gazdaság teljes összeomlását eredményezné. A javasolt ár- és bérstoppal Messner miniszterelnök fenntartásai és kétségeit hangoztatta, de elismerte, most a legfontosabb cél, hogy megállítsák az elemi erővel támadó inflációt. A LEMP KB-a ma hoz határozatot a szükséges intézkedésekről.

-

A csehszlovák külügyminiszter a nyugatnémet fővárosban kezd tárgyalásokat, prágai tudósítónk, Forró Evelin jelenti:

- Szomszédok vagyunk, jól ki kell jönnünk egymással, - ez a csehszlovák kormány álláspontja az NSZK-val folytatott kapcsolatokban és ez az alaphanga Choupek külügyminiszter most kezdődő bonni tárgyalásainak is. Azóta, hogy januárban Kohl kancellár Prágában járt új fejezetről beszélnek a két ország viszonyában. És ez indokolt, hiszen soha nem látott mértékben élénkültek meg a kapcsolatok nemcsak a politikában, hanem a gazdaságban, a környezetvédelemben, az idegenforgalomban és a közlekedésben. Elég csupán néhányat említeni, mint pl. a belvizi hajózási egyezmény. Az hogy januártól az egyik özuti határátkelő helyen, azonnal adnak majd úvizumot a nyugatnémet állampolgároknak, vagy azt, hogy az NSZK korszerű technológiák átadásával alaposan kiveszi a részét a környezetvédelmi problémák megoldásából. Ami a nagypolitikát illeti, Chnoupek és Genscher megbeszélésén szó lesz CS és a Közös Piac kapcsolatairól és az enyhülés folytatásáról azok után, hogy a szovjet-amerikai megállapodás értelmében leszerelték a közép- és rövidhatótávolságú nukleáris rakétákat. A csehszlovák külügyminiszter minden bizonnyal megkérdezi nyugatnémet kollegája véleményét arról a prágai javaslatról, hogy hozzanak létre bizalom erősítő és együttműködési zónát a varsói szerződés és a NATO tagállamok határainál.

-

(DK)

Pekingben szovjet-kínai tárgyalások folynak a kambodzsai rendezésről. A szovjet tárgyalóküldöttséget vezető Rogacsov külügyminiszter-helyettes méltatta a kambodzsai ellenzék vezetőinek tevékenységét, azt mondta, hogy Suhanuk főszerepet játszik majd a kambodzsai helyzet megoldásában. Kínai részről azt közölték, hogy nem kívánják a Vörös Khmernek kizárólagos kormányzását a délkelet-ázsiai országban. A két fél megállapodott, hogy a megbeszélések részleteiről semmit sem hoznak nyilvánosságra. Megfigyelők szerint a mostani tárgyalások sikere megnyithatná az utategy kínai-szovjet csúcstalálkozó előtt.

A SZU-beli nemzetiségek helyzete továbbra is élénken foglalkoztatja a moszkai sjtót, egy mai PRAVDA cikkből készítette összeállítását Izbéki Gábor:

- A karabachi egyetemistákat 42 fakultás várja Örményországban, de a diákok számbeli korlátozás nélkül mehetnek az ország bármely egyetemére és főiskolájára. Ezt Andul RAhman Vezirov, az azerbajdzsáni KP elsőtitkára nyilatkozta a PRAVDA-nak annak kapcsán, hogy miként valósul meg a Karabch hegyvidéki autonóm terület legfelső szintén jóváhagyott fejlesztése. Az interjúból megtudhatjuk, hogy az azerbajdzsánin kívül az új adó felépítésével ezután már lehet fogni az örmény és a központi, azaz a moszkvai TV adásait is. Kiadót is létesítenek Sztjepanakertben, hogy a helyszínen adhassanak ki felső belszólás nélkül olyan könyveket, amelyeket a helyi, döntő többségében, örmény lakosság akar. A központi keretből kapott többszáz millió rubelből most gyorsítják a helyi kórház és művelődési központ, egy vízerőmű, a repülőtér és sok más szükséges beruházás építését, amelyet korábban Vezirov szavai szerint, maguk a helyi örmény vezetők sem vettek elég komolyan. Az utóbbi napokban ez a Vezirov interjú már a sokadik h iradás volt az év első felében oly viharos időket átélt Karabach hegyvidék nromalizálódó életéről. Ugyanakkor, mint a minap az autonóm terület vezetői megfogalmazták, egyelőre senki nem lehet elégedett a tömeggyűlések és zavargások után hozott legfelső tanácsi határozat végrehajtásával. Vezirov elsőtitkár szerint az azerbajdzsán vezető testületeknek a Karabah-hegyvidéki problémák megoldása az egyik kiemelet feladatuk.

(DK)

Az amerikai republikánus párt elnökjelöltje, az úrfegyverkezési program folytatása mellett foglalt állást.-----

(G. Bush Dallasban beszélt)

A DK tartalma röviden-----

- Megkezdődött Aradon a magyar-román főtítkári találkozó. A fogadtatás szívélyes volt, az épületen magyar és román zászló, és eljátszották a két ország himnuszát.

Időjárás.- -----

Sport:----- Megjelent egy új sportkönyv, Hozsánna néked régi új kapitány címmel Bocskák Miklós tollából. A hősök magyar labdarugó szövéségi kapitányok, a 80-s évekből. Dr. Lakat Károlytól kezdve Mészöly Kálmánon, Verebes Józsefen át Mezei Györgyig. -----

-

- Mielőtt elkészönné a Vasárnapi Déli Krónika, megismételjük az MTI tudósítását:

- Aradon a magyar és román párt vezetője megkezdte tanácskozását.-----

- K.Hallgatóink a vasárnapi DK-t hallották, a műsorvezető-bemondó Kovács N.István, a szerkesztő Somogyi Nóra volt.

- ooo - 00 - ooo -

KOSSUTH-adó

HARMINC PERC ALATT A FÖLD KÖRÜL..... 12.15 h

Tartalom:

- Ha jó az elnök, jó a beszéd, jó az elnökjelölt, ha rossz a beszéd, mellé fogott a beszédíró, - erről hallanak elsőként, na nem kommentárt, portré vázlatot elmesélve. Ki írja G. Bush republikánus elnökjelölt jó mondásait? - Peggy Nonan, egy 36 éves igen vonzó hölgy, akinek külsejénél csak gondolatnak hatnak jobban az amerikai polgárra.
- Középeurópai, közepesen fejlett ország, tiszteletbeli konzult keres, így hirdethetne a külügyminisztérium nagy nyugati lapokban, de nem teszi, helyette válogat, ki képviselje állampolgárainkat és cégeinket ingyen, de szépen hangzó címmel ellátva a világ sok országában? - Az interjú arról szól, mi az a tiszteletbeli konzul, és miért jó nekünk, ha van?
- Orvosképzés, de fordítva, svédországi kísérletről hallunk tanév nyitó előtt. A lényeg Lund egyetemén ezentúl nem az anatómia a lényeg, hanem - mily merészség, maga a beteg.
- Különös házasságok Amerikában, milyen az amikor a férj és a feleség csak legfeljebb hétvégeken látja egymást, ez ott ujdonság, kutatják, de persze megkérdezhetnénk, mondjuk a Szabolcsból Pestre ingázó építőmunkást is, aki nem mondana olyan szépeket, mint az az amerikai pályatárs.
- Szenzációs korszerűsítés a svájci hadseregben, már reszket is az ellenség, 50-ezer marcona harcos kap elszántan kerékpárra a svájci függetlenség védelmében. A hagyományos fegyverzetek csökkentéséről folyó megbeszéléseknek ez még nem témája,
- Vitatéma viszont a SZU-ban az, mennyire lehet általánosítható következtetéseket levonni egyes jelenségekből, pl. amiről moszkvai tudósítást hallunk, a szocializmus építésének melyik szakaszában kezdenek el muzsikálni az utcai nyilvános illemhelyek?

(Az adás szalagon, Tape Nr: B 04733)

KOSSUTH-adó

HÍREK

14.00 h

Aradon 10 óra előtt néhány perccel a magyar és a román párt vezetője megkezdte tanácskozását. GRÓSZ Károly és N.Ceausescu először 20 perces négy szemközti megbeszélést tartott, majd az MSzMP főtitkára, miniszterelnök és a román kommunista párt főtitkára, államelnök és kíséreteik elkezdtek a munkatalálkozó érdemi részét. GRÓSZ Károly az éjszakát Szegeden töltötte és vasárnap kora reggel gépkocsival indult Aradra. A találkozó színhelyének környékén nem lehetett embereket látni, mert a teret lezárták és csak hivatalos személyek tartózkodhattak az épület környékén, a megyei pártbizottság székházánál. Mint az MTI bukaresti tudósítója, Oltványi Ottó beszámolt róla, a tárgyalások színhelyét magyar és román zászló díszíti. GRÓSZ Károly tiszteletére katonai díszalakulat sorakozott fel, majd eljátszották a magyar és a román Himnuszt. A fogadtatás szívélyes volt. Ismeretessé vált, hogy a román fél meghívásában a találkozó színhelyéül Nagyvárad és Arad szerepelt, de nem zárták ki annak a lehetőségét sem, hogy Bukarest adjon helyet a munkatalálkozóknak. Végül is a magyar fél választotta Aradot.

A legsürgősebb gazdasági tennivalókról dönt ma a LEMP KB-a. Varsóból Nemes Gábor tudósít:

- Kemény vitákban próbálja a LEMP KB-a megtalálni azt a politikai és gazdasági programot, amely kivezetné az országot az évek óta elhúzódó és ismét mélyülő válságból. A.Miodovicz, a Szakszervezeti Szövetség elnöke szerint a sztrájkok oka az, hogy nem vették figyelembe a szakszervezetek korábbi jogos gazdasági követeléseit, amelyeket most részben a sztrájkolók hangoztatnak és hogy a kormány ár- és bérpolitikája teljesen csődöt mondott. Ezért az emberek felvetik a személyi felelősség kérdését. Az ily módon megtámadott Messner miniszterelnök, aki utolsónak kapott szót, a vitában elismerte ugyan, hogy történtek hibák, de leszögezte: a lengyel gazdaság bajai hosszú évek alakultak ki. A társadalmi béke érdekében mindig félretettük a gazdasági logikát és csak fújjuk magunk előtt a gondokat és előbb-utóbb ez ellenünk fordul, érvelt, majd leszögezte, hogy a szakszervezetek követelésének teljesítésével a gazdaság teljes összeomlását eredményezné. A javasolt ár- és bérstopppal kapcsolatban Messner miniszterelnök fenntartásait és kétségeit hangoztatta, de elismerte: most a legfontosabb cél,

(Hírek 14.00 h)

hogy megállítsák az elemi erővel támadó inflációt. A LEMP KB-a ma hoz határozatot a szükséges intézkedésekről.

Egy dél-afrikai újság úgy tudja, hogy Nelson Mandelát, a világhírű polgárjogi harcost nem viszik vissza börtönébe. A 70 éves Mandelát jelenleg egy fokvárosi kórházban kezelik tüdőbaj-tüneteivel. A johannesburgi lap szerint a nemzetközi nyomás hatására nem fogják visszavinni a fekete polgárjogi harcost a börtönbe, hanem szanatóriumba szállítják.

A pakisztáni ellenzék egyik vezetője szerint egy független ügyvezető kormány kinevezése biztosíthatná a novemberi választások tisztaságát az országban. Benadir Butto úgy vélekedett; kétségessé teszi a szabad és tisztességes választások lehetőségét az a tény, hogy a jelenlegi elnök olyan főminisztereket nevezett ki a pakisztáni tartományok élére, akik valamennyien Zia Ul-Hak hívei.

Újabb incidensek voltak Belfast katolikus negyedeiben. Az elmúlt 24 órában majdnem 200 alkalommal támadták meg a rendőröket, 17 kisebb pokolgép robbant és több mint 20 esetben lövöldözésekről érkezett jelentés. A rendőrség többeket letartóztatott. Mindez két nappal azután történt, hogy az Ír Köztársaság kiadott a brit hatóságoknak egy körözött IRA-tagot.

Burmában újjá alakult a több mint 25 éve felosztatott Diákszövetség. A fővárosban, Rangunban százezer diák mondta ki a Diákszövetség újbóli megalakulását. A burmai diákvezérek egyúttal azt is közölték, hogy holnaptól újra megnyitják az egyetemet. A már több hónap óta tartó diákmegmozdulások egy fontos követelése volt a szövetség újbóli engedélyezése.

KOSSUTH- adó.

HÍREK.

16.00 h

"Az együttműködés szándékával jöttünk Aradra" - mondotta GRÓSZ Károly azon a díszebéden, amelyet N.Ceausescu adott a magyar pártvezető tiszteletére. A részletekről hallgassák meg Kulcsár István helyszíni tudósítását:

- "Pozitívan kezdődtek tárgyalásaink. Ez új kezdet kapcsoltainkban" - mondotta a GRÓSZ Károly tiszteletére adott ebéden elhangzott pohárköszöntőjében N.Ceausescu. A magyar pártfőtitkár válaszában kijelentette: "Nyílt szívvel, a legnagyobb együttműködés szándékával jöttünk Aradra és a tárgyalás első szakasza arról győzött meg bennünket, hogy népeink pártjaik érdekében tovább kell kutatnunk aze együttműködés lehetőségét és gyakrabban kell találkoznunk." GRÓSZ Károly és munkatársai a reggeli órákban érkeztek gépkocsin a najtlaki határállomásra, ahol Ion Stoian, a román kommunista párt Központi Bizottságának titkára üdvözölte. Aradon a megyei pártbizottság magyar és román zászlókkal földíszített épülete előtt N.Ceausescu fogadta GRÓSZ Károlyt. Elhangzott a két nemzet Himnusza, tisztelgett a katonai díszalakulat, majd a pártbizottság épületében megkezdődtek a tárgyalások. Először a két főtitkár mintegy 20 percen át négy szemközti eszmecsereét folytatott, azután magyar részről SZÜRÖS Mátyás, a KB titkára, MAJOR László, a KB osztályvezetője; román részről Ion Stoian és Silviu Curticeanu a KB titkára és több más hivatalos személy is bekapcsolódott a tárgyalásokba. Ez a plenáris ülés három és fél órán át folytatódott, majd GRÓSZ Károly és N.Ceausescu újabb 40 percen át tárgyalt négy szemközt. Ezután került sor a díszebédre, amelyről tudósításom elején már szóltam. A román-magyar pártfőtitkári tárgyalások a délutáni órákban folytatódtak. Az aradi találkozó iránt élénk nemzetközi érdeklődés nyilvánul meg, ami azon is lemérhető, hogy szocialista és tőkés országokból összesen mintegy 20 tudósító tartózkodik itt Aradon. A megbeszélések témáiról, állásáról egyelőre természetesen még semmi érdemlegeset sem tudok közölni. Egyelőre legfeljebb annyi állapítható meg, hogy intenzív eszmecsere folyik, a feleknek van mit mondaniuk egymásnak. Bővebb tájékoztatás alighanem csak este, esetleg csak késő este várható

(hírek 16.00)

Nincs bizonyíték arra, hogy Irak, vagy Irán megsértette volna az egy hete tartó tűzszünetet. Bagdadi sajtóértekezletén mondta ezt L.Jovic, az ENSz katonai ellenőrzőcsoportjának parancsnoka. A jugoszláv tábornok közölte még, hogy mindkét féltől megkapják a szükséges segítséget és csoportjuk jelenleg azon dolgozik, hogy kijelölje a szembenálló erők pontos helyzetét, amelyet a két hadsereg a tűzszünet óta elfoglal. Munkájukat nehezíti, hogy az 1200 km-es frontvonal mentén a természeti adottságok rendkívüliek; magas hegyek, sivatag és mocsár egyaránt megtalálható.

Önként elhagyták az NSZK berlini állandó képviselőjét azok az NDK állampolgárok, akik az épület megszállásával akarták kikényszeríteni áttelepülésük engedélyezését az NDK hatóságaitól. Erről az NSZK országos rádióállomása számolt be és közölte azt is, hogy az NDK hatóságai biztosítják ezeknek az állampolgároknak a büntetlenséget, de kiutazásuk engedélyezésére nem tettek ígéretet. Az NDK hat állampolgára diplomáciai kísérettel szeretett volna Nyugat-Németországba távozni.

Hajnalig súlyos zavargások voltak az Észak-írországi Belfastban. A rendőrség adatai szerint fegyverek ropogtak, bombák robbantak és gépjárművek tucatjait gyújtották fel szombat reggel óta. A legutóbbi hét év legsúlyosabb Észak-írországi zavargása azért robbant ki, mert az ír Köztársaság kormánya kiadta a brit hatóságoknak egy börtönéből megszökött IRA-aktivistát.

KOSSUTH - adó.

HÍREK.

18.30 h

Az együttműködés szándékával jöttünk Aradra, - mondotta GRÓSZ Károly azon a díszebéden, amelyet N.Ceausescu adott a magyar pártvezető tiszteletére. A részletekről hallgassák meg KULCSÁR István helyszíni tudósítását. ----- (Ismétlés.)

A lengyel kormányfő nem ért egyet a KB döntésével, hogy új gazdasági tervet dolgozzanak ki. Messner a Párt KB-ának ülésén azt mondta, hogy a most folyamatban lévő reformprogram végrehajtása is meg hozza az eredményt. Hozzátette: ha ár- és bérstoppot vezetnének be, akkor már az idén felére lehetne csökkenteni az inflációt, két év múlva pedig mindössze 3-5 % lenne az áremelkedés szintje. Messner rámutatott hogy a sztrájkolók főként politikai célokat követnek, gazdasági követeléseik teljesítése viszont kiváltaná a lengyel gazdaság összeomlását. Egyúttal visszautasította a hivatalos szakszervezeti mozgalom vezetőségének álláspontját is. Az ülésen ugyanakkor a szakszervezetek elnöke arról beszélt, hogy a kormány gyakorlatilag csak időhúzó tárgyalásokat folytat az érdekvédelem megbízottaival, ha viszont sztrájk tör ki, akkor azonnal kész a megoldásra.

Lengyelországban a korábbi jelentésekkel ellentétben nem egy, hanem még két bányában sztrájkolnak. A második üzem dolgozói azonban már csak gazdasági követeléseiket tartják fenn, a tengermelléken viszont változatlan a helyzet; áll a munka a gdanski kikötő egyes részeiben. a Lenin Hajógyárban és a szczecini kikötőben. Tárgyalásokról egyelőre nem tudni. Hasonlóképpen szünetel a termelés a Stalowa Wolai acélműben. A sztrájkok egyedül a bányászatban 10 milliárd zlotys, illetve az exportkiesés miatt 11 millió dolláros veszteséget okoztak.

A 45 évvel ezelőtti "szárszói tanácskozás"-ról tartottak megemlékezést Balatonszárszón. Az ünnepségen HUSZÁR István, a Hazafias Népfront főtitkára kiemelte, hogy annakidején a haladó politikai irányzatok, mintegy 600 képviselője igyekezett választ adni a történelem legsúlyosabb kérdéseire. Egyúttal megpróbálta fölvezetni a háború utáni Magyarország gazdaságát és társadalmát. Történelmi tanulságnak nevezte, hogy az értekezlet végülis nem tudta érdemben befolyásolni

(hírek 18.30 h)

a nemzet sorsát, mert nem számolt a vele szemben álló, igen jelentős erőkkkel. HUSZÁR István ugyanakkor történelmi mulasztásnak nevezte, hogy 1945 után nem hasznosítottak egy sor olyan elgondolást, amely a szárszói tnaácskozáson kristályosodott ki. Úgy vélekedett, hogy ezeknek a nézeteknek nagy része ma sem vesztete el időszerűségét. Az ünnepségen a Szárszói Baráti Kör javasolta, hogy nyilvánítsák történelmi emlékhellyé az 1943-as találkozó épületét és környékét.

Nyugat-Németországban legalább 30-an meghaltak és százan megsebesültek, amikor egy légi bemutatón összeütközött és a közönség soraiba csapódott az olasz légierő két repülőgépe. A baleset a Ramstein közelében lévő amerikai támaszponton történt és a parádét több százan nézték.

Észak-Írországból több nagyváros az ostromállapot képét nyújtotta, miután Írország kiadta Nagy-Britanniának az Ír Köztársasági Hadsereg nevű terrorszervezet egyik tagját. A férfi 20 éves börtönbüntetése elől szökött át a szomszédos országba. Kiadatása miatt az IRA embe-
rei több tucat helyen tűzpárbajt kezdeményeztek. Bombamerényletek sorozatát követték el és megrongáltak mintegy 60 járművet. Csaknem 200 rendőrörs ellen pedig fegyveres támadást intéztek. Az észak-ír zavargásokban 11 rendőr, egy katona és három civil sebesült meg.

A kabuli repülőtéren négy halottja és 17 sebesültje van a gerillák újabb rakétatámadásának. Az afgán légitársaság három gépe megrongálódott, leégett egy ruharaktár és kigyulladt egy üzemanyagot szállító gépkocsi. Diplomáciai források úgy tudják, hogy az ellenforradalmárok 20 rakétát lőttek ki a fővárostól mindössze 25 km-nyi távolságból.

Az öbölmenti frontvonalon szolgálatot teljesítő ENSZ-erők parancsnoka szerint továbbra sincs bizonyíték arra, hogy bármelyik fél is megsértette volna a több mint egy hete életbe lépett tűzszünetet.---(Ism.)

Egy dél-afrikai újság úgy tudja, hogy nem szállítják vissza a börtönbe a híres polgárjogi harcost; N. Mandelát. --- (Ismétlés.)

Elhagyták az NSZK berlini képviselőit azok az NDK állampolgárok, akik négy napja szállták meg az épületet.--- (Ismétlés.)

(Hírek 18.30 h)

Belgiumban 57 embert vettek őrizetbe egy nemzetközi szélsőjobboldali kongresszus alkalmával. Azért tartóztatták le őket, mert a résztvevők összeverekedtek egy szélsőbaloldali csoport tagjaival. Jelenleg 38 neonáci és 19 szélsőbaloldali van a belga rendőrség őrizetében.

Időjárásjelentés:

Túlnyomóan derült lesz az ég, csak délután, a Dunántúlon várható egy-egy átfutó zápor. Hajnalban erősen párás lesz a levegő. A hőmérséklet éjjel 8 és 13, hétfőn napközben 25 és 30 fok között lesz. A fővárosban derült lesz az ég, a délire forduló szél csak hétfőn élénkül meg. A hőmérséklet éjjel 12 , hétfőn napközben 28 fok körül lesz.

- o o o -

PETŐFI - adó.

HÍREK.

19.00 h

(-- Megismétlik a GRÓSZ Károly - Ceausescu találkozási helyszíni tudósítást. ---)

- o o o -

(Vasárnapi Újság folytatása...)

8.03 h

Szeszfogyasztásban már kezdünk leszorulni a dobogóról. Az alkoholbetegségek ellen, - pontosabban gyógyításáért - egyre többen emelnek szót, nem mellőzve az alkoholizmushoz vezető, nem mindig csupán egyéni okokat. Van azonban egy sokkal veszélyesebb dobogós helyünk a világban: a válásoké. A házasságok megszűntében, felbontásában, a családok szétदारabolásában. Nem szeretnék rossz házasságokat, megromlott kapcsolatokat védelmembe venni, azt azonban sejtem, hogy nem csupán a házassághoz szükséges a nagykorúság, hanem a váláshoz is és ahol híján vannak a házasság felbontásához szükséges szellemi nagykorúságnak, ott a fejletlenséget a gyermekek is öröklik, pedig nem kérnek belőle. Egyre gyakoribb esetet mond el Valló László.

(Hárman álltak a megállóban, mintha egymáshoz tartoznának, egy család. Amikor beérkezik az autóbusz anya megszólal a karján ülő csöppség felé: "Köszönj el apádtól és megyünk..." - A gyerek szörnyű helyzetét írja le glosszíró. A házaspár még a megállóban összeveszik a "láthatás joga" miatt. - Elváltak. ---)

A család, mint motívum, mint alapegység, mint féltlenivaló emberközösség visszaköszön a következő interjúban is. Az egyház ma nem a hódító Krisztussal, hanem az irgalmassal; az elesetteket fölkarolóval szándékszik közelíteni az embereket. Tudatosan készül újrarendezni, újraépíteni a kapcsolatot a szocialista állammal, mert a teljeskörűen rendezett viszony híján nem töltheti be saját hivatását. És eközben az állam is egyre gyakrabban fordul segítségért az egyházhoz, hiszen a gondok közösek: veszélyközelben az erkölcs, amely egyetemleges. Dr.CSERHÁTI József pécsi püspökkel a felelős szerkesztő, Győri Béla beszélget.

- Püspök úr, emlékezetem szerint kb. öt évvel ezelőtt ön a KRITIKA című folyóiratban írt egy cikket és ebben a cikkben arról szólt, hogy itt az ideje annak, hogy Magyarországon az egyház és az állam között újra-fogalmazzák a kapcsolatrendszerét.

- (CSERHÁTI) Körülbelül öt évvel ezelőtt a végkifejlethez? kezdett közeledni és azért mertem ezt írni. Igazam volt. Annak idején nagy

(Vasárnapi Újság folytatása...)

emberekkel, írókkal és a többivel is találkoztam ismételtén és megállapítottuk közösen, hogy úgy, ahogy indult, - tehát az egyház és állam szétválasztása, ami modern volt akkor; ami megvolt mondjuk az európai történelem alakulásában és nálunk, mint késői, - majdnem merném azt mondani idézőjelben, mint "gyümölcsöt", a szétválasztás lényeges volt, modern volt, ez az úgynevezett teljes szeparáció, amely nem volt sose szeparáció, mert mindig egyház és állam valamilyen kapcsolatban maradt és jó kapcsolat volt, végeredményben a népről volt szó és ezért mertem mindig úgy fogalmazni, hogy a tényleges kérdés nem egyház és állam, hanem magyar társadalom és egyház és ez következett be, hogy a magyar társadalom, vagyis a többségnek, amely többség nagyobb része hívő ember mai is; akár katolikusról, akár lutheránusról, vagy kálvinistáról van szó, ez a többség kiverekedte magának, hogy ez a teljes szétválasztottság elvileg jó, de valami együttműködés kell és éppen ma az egyház hivatott arra, hogy ebben a társadalmi reformban, - mert egy óriási reform előtt állunk - kell, hogy részt vegyen. Itt keleten újra-fogalmazásra van szükség az egyház és a társadalomnak a viszonyában, ahol az egyház egész másként fog odaállni, mivel hogy állt oda azelőtt, vagyis az egyház valóban a segítő, a szolgát, - nem is akar az egyház mást, mint csak szolgálni akar.

- Meglehetősen hangosan és meglehetősen egyértelműen, nem csak római katolikus körökben, hanem protestáns körökben is; nem egyházi részről, hanem elsősorban a vallásos emberek részéről, hangosan fogalmazzák meg a kérést, hogy iskolát, szeretetszolgálatot, kórházakban gondozó nővéreket, tehát több feladatot kapjon az egyház és több feladatot vállaljon az egyház. Ön hangsúlyosan milyen területeken látna működési lehetősége?

- Újra fog organizálódni az egyház, miután az egyháznak mai helyzete egy ilyen bizonytalanság, de mégis, a megalapozott, mert a népben benne van, hogy az újrakezdés szerintem nem az Evangélium közvetlen hirdetésével fog megindulni, hanem hogy az egyház valamilyen szociális tevékenységet vállal az egyházközségben. Most hogy úgy mondjam, az újra léleketvitel csak szociális alapon indulhat ki és ha valamit tanultunk a 30 év alatt, vagy 35 év alatt, amióta nálunk szocializmus van, akkor ezt az egyháznak el kellett sajátítani; hogy a kisemberekkel foglalkozik, egészen bent?, egy szembeteggel, egy süketnémával,

(Vasárnapi újság folytatása...)

Ezekkel köll kezdeni, ahogy az Úr Jézus is, ott Palesztinában ezzel kezdte a működését és meggyógyította a betegeket; jöttek, megérintette, erő áradt ki belőle, stb. Ezt az erőkíráradást kell érezni megint az embereknek, az egyszerű embereknek, az egyházból. Ez az erőkíráradás egy új alapozást ad, vagyis azt mondanom, a 2000-ik évben az embert, az egyház továbblépése pont a szociálén keresztül fog menni.

- Önök, - úgy veszem ki a szavaiból - hogy nem ott akarják folytatni, ahol 1948-ban abbahagyták önökkel.

- Nemi Szóval egészen másképp éspedig úgy, hgy éppen ez a kilátáskeresés, ez most nem tömegeket léptet föl előttünk, nem is intelligenciát, nem is értelmiségieket, hanem tényleg, a páriákat, a kicsinyeket kell először fölkeresnünk és azokon keresztül köll fölemelkednünk. Én azt tartom, hogy miután ilyen óriási kísérlet ment végig a világon, - ma is tart és ez a szocializmusnak a kísérlete - az egyháznak nincs is más útja, mint a szociálén keresztül köll megint terepet szerezni magának, új kezdési lehetőséget. Minden ember a másikért tegyen. Ezt köllött megtanulni. Nem az Istenét előbb , a másik emberét. És ha a másik embert ő más fölkarolta, vagy a másik emberrel van, akkor az Istenhez való lépés sokkal könnyebb. Ez nem a szőlőknek, tehát az egyedüi állók, az egyedül menetelőknek az Evangéliuma, hogy megjelenünk az Úr Isten előtt az utolsó ítéleten és akkor az Isten nem azt kérdezi: Hát itt vagy? Hát jó. Hol a többi? - ezt fogja kérdezni. Egyedül vagy? Egyedül van? Hol a többi?

- Kénytelen vagyok megkérdezni püspök úr. Olyan meleg szavakkal szól a szociális tennivalókról és a szociális mozgalomról. Ma, amikor Európában és világszerte a szocialista mozgalmak, a kommunista mozgalom válséba került, akkor ön ebben a gondolatkkörben fogalmaz?

- Nem ebben a gondolatkkörben. Abban a gondolatkkörben, amit meg akartak valósítani, sok-sok hiba folytán nem tudott megvalósulni. Például nálunk. Én meg vagyok győződve, hogy nálunk olyan kommunista emberek, olyan szocialisták voltak, a kezdetén sok hiba történt, sok nem odavalló ember volt. Sok itt menedéket keresett, nem akarom ezeket felsorolni; nyilasok és egyebek, akik egyszerűen csak más színt ragasztottak, pántlikát ragasztottak és beléptek ide, ezek rontották el. Ezek a bizonyos se-se emberek, akik itt vannak. Se kommunista, se nem keresztény, és ezek hihetetlenül lerontották hát a hitelt. A szocializmusnak

(Vasárnapi Újság folytatása...)

a hitelét. De még ezek ott voltak, nem egyháziak, akkor jó, ha nem egyháziak, akkor jó. Ha nem vallásos, akkor jó. Dehogy jó. Éppen ezek lettek a jellemtelen emberek és a kizsákmányolók, az újrakizsákmányolók és ezek rontották el az egész hitelünket kint és bent. Nem csak a katolikusok hitelét, a kommunisták hitelét is. Nincs a pártban, vagy ha a pártban volt, akkor is kihasználta, hogy a pártban volt. Szóval, ez az úgynevezett önerősítés, ugye, és az önkeresés, ezeknek meg köll szünni. Ez az a szociálé, amit én ma hirdetnék és mondanék.

- Többes szóm első személyt használt dacára annak, hogy Magyarországon is a katolikus egyháznak és az egyházaknak az elmúlt 40 évben súlyos, rendkívül súlyos sérelmeik is voltak.

- Hát olyan sérelmek voltak, hogy majdnem az identitásunkat veszítettük el, majdnem föl köllött adni magunkat, hogy így mondjam és ha csak egy veszek, akkor azt mondom: úgy szét vertek itt a katolikus táborban, - de minden egyházi táborban, minden vallásos táborban - hogy a papoknak még a fele se maradt itt. Ugye utánpótlás. Ki ment el papnak, amikor a papoknak a legrosszabb volt? Üldözött, borzasztó alantas valami, lenézik, nem ér semmit, túlhaladott. Hát nem jöttek az emberek papnak. Biztos vagyok benne, hogy a mai naptól kezdve, vagy már tegnapelőttől kezdve megindult ez az áradat és folyamat, hogy többen fognak jönni papnak. A legideálisabb, a legszebb ma, különösképpen, amikor az emberiség ilyen bajban van. Papnak lenni, menni akár misszióba, akár it há a legideálisabb dolog. És lesznek, sok lesz, sok fiatal lesz, a fog jönni és ezek azok, akik elsősorban nem az ideális, nagy, hódító Krisztusnak a nevében jönnek, hanem az irgalmas Krisztusnak a nevében, tehát keresik azokat a szocialista sérült embereket is, akik talán sérültséggel, szembetegséggel szdemvednek és ezeket fogják keresni és ezeket fogják fölkarolni.

- Szóval 1988, Magyarország. A magyarországi római katolikus, - pontosan fogalmazok - a magyarországi katolikus egyházzal szemben is rendkívül sok követelményt fogalmaznak meg. Elsősorban a hívek. Én ott voltam azon a nemzetközi sajtótájékoztatón, melyet ön vezetett és ön beszélt a Szent István napi ünnepekről és a Mária év eseményeiről. Azt hiszem, hogy pontosan fogalmazok, ha azt mondom, hogy egy-két kollégám Nyugat-Európából meglehetősen provokatívan kérdezte önt. A következő kérdéseket tették fel: mi van a hitoktatással Magyarországon?

(Vasárnapi Újság folytatása...)

Mi van az iskolaüggyel, a katolikus iskolaüggyel Magyarországon? Mikor végezhet a katolikus egyház pasztorációs munkát, pasztorálási munkát börtönökben, kúrházakban, stb.? És mikor kap az egyház sokkal több lehetőséget a tömegkommunikációban? - Én ismét megkérdézem öntől; rendkívül sok a feladat, amit a katolikus egyházra akarnak most zúdítani 40 év után, amikor már sem anyagi ereje nincsen, sem birtokai nincsenek. Hogy végeztek-e önvizsgálatot, hogy mihez van erejük szellemekben, anyagiakban és természetesen erkölcsiekben?

- Nagyon alapvető kérdés ez, majdnem az a kérdés, miután a Zsinat megvolt és akkor kiderült, hogy nincs az egyháznak egy kis területe sem, ahol nem köll reform. Vagy tessék elképzelni ugye egy reform, egy általános reform és megrendültek. Hát majdnem az volt, hogy valaki alszik és akkor hirtelen fölrázzák és azt mondják, hogy ezt és ezt köll csinálni. Azt sem tudtam, hogy ébren voltam, aludtam, vagy mi. Körülbelül ez a két alakult ki a Zsinat után, az egyház Csipke Rózsika álmodt, ezer éven keresztül - azt lehet mondani - mert tényleg elaltattuk magunkat, saját magunkat sokmindenben és most egyszerre fölébred, mit csináljon? Körülbelül ez a helyzet Magyarországon is. Hát mihez nyúljunk? Én azt mondanám, egy maradjon a középpontban, és jó, hogy ezt a PASKAI bíboros prímás is jól fogalmazta meg, mindjárt az elején, amikor esztergomi érsek lett, hogy a c s a l á d . Az emberek erkölcsöseks akarnak lenni, erkölcsösebbek akarnak lenni. Ezt észreveszem például, ha bérmálni megyek és beszélek az emberekkel, - férfiakkal általában - ugyanakkor a templomban beszélek, amikor erről beszélek, hogy azért meg köll térnünk, másoknak köll lenni. Az emberek figyelnek. Tehát a családnál kezdli kezdeni, mert akkor ugye van az ifjúság. Borzalmas szétvert állapotban van az ifjúság. Itt valami nagy alapbaj volt. Elvesztítettük a tartásunkat és ez is érdekes, hogy a Szent István Évnek a morális visszahatása, a visszfénye, az hogy azért rendetlenek voltunk, az hogy azért másoknak köll lenni, az hogy valahol elvesztítettük az erőnköt. Ez van, ezt érzik az emberek. Most hol ez az erő? Én azt mondom; két tudatosság hiányzik. Az egyik a nemzeti tudatnak újrafogalmazása, biztos. A másik pedig az egyjástudatnak az újrafogalmazása. Tehát az egyház nem jelenti azt, hogy még mi templomba járunk és böjtölünk és a többi. Az egyháztudat annyit jelent, hogy egy nagy közösségnek, egy kegyelmi, egy lelki közösségnek a tagjai vagyunk és mint ilyen közösség-

(Vasárnapi Újság folytatása...)

ségnek, nekünk hivatásunk van.

- (Tudósító) Nekem a minap valaki úgy fogalmazta meg, hogy Magyarország most a "nagyotmondó korszakát" éli, mert mindenki mond mindent. Az a tapasztalatom, hogy önök itt, a katolikus egyházban, rendkívül higgadtan vizsgálják az eseményeket. Higgadtan és körültekintően.

- Hát ezért írtam ugye, a legújabb írásom, a legutolsó, az megjelent a MAGYAR HÍRLAP-ban. Ennek tulajdonképpen a lényege az, hogy egy kiegyensúlyozott és egy előítéletektől teljesen mentes kapcsolat kell most a marxisták és a keresztények között. Ha ezt nem találjuk meg, akkor nagyot,-óriási mondások jönnek- akkor az egyik oldalon csupa sérelem, mert nem lehet úgy föllépni, hogy hennünket 40 éven keresztül csupa sérelem, csupa hogy is hívják? - azt sosem nézzük meg, hogy mi hol mulasztottunk. Hát mi katolikusok is mulasztottunk. Mulasztottak a keresztény emberek is, biztos, hogy sokat. Nem volt itt sok kiállítás. És nem volt igazmondás. A másik oldalon ugye ott van a mulasztás, hogy végeredményben a marxisták azt hitték, hogy már vége, győzött a marxizmus az egész világon; a szocializmus győzött és ebben nincsenek problémák. Hát dehogynem. A problémák ott voltak. Hát ezt mondta még a szegény Lukács, az akadémikus barátom volt, jó ismerősöm, ugye, hogy hát 45 úgy kezdődött, hogy mindent kiteptünk, de semmit sem rakunk a helyére. Ki akartuk tépni a hitet és amit a helybe adtunk, az semmi, az mindig csak ígéret volt. Ugyanezt csináltuk az ifjúsággal. Az ifjúság körül lett bátyázva ígéretekkkel, de az ígéretek nem valósultak meg. Hát egy csalódott ifjúság áll ma előttünk. Most kell visszanyerni őket, hogy megy, nem tud, de nagy bajok vannak. Nem gondolkodtunk integrálisan, hogy az ember test és lélek; az ember szellem és az embernek etikai problémái is vannak. Mindig azt néztük, családok: mennek-e templomba, nem mennek-e templomba. Nem azt néztük, milyen a családi élet otthon. Rendes emberek, nem rendes emberek? Nem azt néztük mit csinál a gyárban: jól dolgozik, nem dolgozik? Hanem majdnem ez volt mindig a fő probléma, hogy: vallásos, vagy nem vallásos? Vagyis világnézetileg hol áll? Nem azt néztük, vagyis nem lett volna szabad nézni azt, hogy hogy gondolkodik, hogy hogy érez, hanem hogy mit csinál. Ennek az ideje jött el, hogy most utánamegyünk, hogy mit csinál, vagy kellene csinálni az embereknek.

(Vasárnapi Újság folytatása...)

CSERHÁTI József pécsi püspökkel Győri Béla beszélgetett. Műsorunk végén az újabb telefonokról. Többen hívtak fel bennünket az egykori szociáldemokrata igazságügyminiszterről, Rész?Istvánról szóló interjúnk után. Van, aki így fogalmazott: szimbólumértékű, hogy az igazságügy-miniszter igazságtalanság áldozata lett. CSERHÁTI József pécsi püspök beszélt még az imént, mondandóját megértve, néhányan máris közölték: örömmel vállalnának részt a szolgálatból, amire a megújuló egyház vállalkozik. Sokan kérdeztek egyet: mit tudunk GRÓSZ Károly aradi látogatásának körülményeiről-lehetőségeiről? - Annyit, amennyi híradásainkban elhangzott. A magyar sajtó minden tényről, fejleményről azonnal beszámol.

Elköszön a szerkesztőség. A viszont hallásra.

- o -

PETŐFI - adó.

HÍREK.

21.00 h

Aradon csaknem nyolc órás tárgyalás után véget ért a magyar-román találkozó. GRÓSZ Károly és N.Ceausescu a küldöttségek bevonásával délelőtt és délután is több órás megbeszélést folytatott és emellett előbb 20, majd 40 perces négy szemközti eszmecsere is lezajlott. Délben díszebéd volt a magyar vendégek tiszteletére. Ezen GRÓSZ Károly kiemelte, hogy a tárgyalás első szakasza alapján további együttműködésre van mód. Hangsúlyozta, hogy elsősorban tettekkel lehet megmutatni a kapcsolatok fejlesztésére irányuló szándékot. N.Ceausescu arról beszélt, hogy kedvezően alakulnak a megbeszélések és reményét fejezte ki, hogy az aradi találkozó új kezdetet jelent a két párt és a két nép viszonyának előmozdításában. A tárgyalások magyar idő szerint este 6 órakor fejeződtek be, ezt követően a két vezető nemzetközi sajtóértekezleten válaszolt az újságírók kérdéseire.

Tragédiával végződött egy légitüntetést az Egy.Államok egyik NSZK-beli légitámaszpontján. A ramsteini bázison összeütközött két sugárhajtású olasz vadászgép, majd a levegőben felrobbant és a 30 ezer főnyi nézőseregbe zuhant. Közvetlenül a dísztribün mellett. Leglaább harmincan életüket veszítették, százan megsebesültek. Egyes jelentések szerint a szertehulló roncsok egy harmadik gépet is elsodortak és az is lezuhant.

A SZU-ban megkezdődött az SS-20-as, középhatótávolságú rakéták megsemmisítése. A Volgográdtól mintegy 100 km-re lévő bázison az ENSZ leszerelési értekezletén részt vevő országok, illetve az Egy.Államok képviselőinek jelenlétében három rakétát robbantottak fel. A pusztítóeszközök felszámolását a két nagyhatalom közti megállapodás írja elő.

KOSSUTH - adó.

HÍREK.

22.00 h

Mindenek előtt egy összefoglaló GRÓSZ Károly és N.Ceausescu mai, aradi tárgyalásairól. - ARadon csaknem nyolc órás tárgyalás után véget ért a magyar-román találkozó. GRÓSZ Károly és N.Ceausescu a küldöttségek bevonásával délelőtt és délután is több órás megbeszélést folytatott és emellett előbb 20, majd 40 perces négyszemközti eszmecsere is folytattak. Délben díszebéd volt a magyar vendégek tiszteletére. N.Ceausescu arról beszélt, hogy kedvezően alakulnak a megbeszélések és reményét fejezte ki, hogy az aradi találkozó új kezdetet jelent a két párt és a két nép viszonyának előmozdításában.

GRÓSZ Károly pohárköszöntőjének szavait most felvételről idézzük:

- (GRÓSZ) Tisztelt Ceausescu elvtárs, tisztelt házigazdánk. A küldöttségünk és a magam nevében szeretném megköszönni a találkozót, a kedves fogadtatást. Pártunk megbízásából nyílt szívvel, a legmeszebbmenőkig való együttműködés szándékával jöttünk ide. Beszélgetésünk, tárgyalásunk első szakasza arról győz meg bennünket, hogy népeink pártjaink érdekében további együttműködési lehetőségek állnak előttünk. Meggyőződésem, hogy többször kell találkozoznunk, egymás álláspontját megismernünk és közös, jószándékú eszmecsereiben az együttműködés lehetőségeit feltárni. Hiszem, hogy nem elsősorban szavakkal, hanem tettekkel tudunk hozzájárulni az egyetemes haladás ügyéhez, konkrét együttműködésben nyilvánulhat meg szándékunk. A politikusoknak nagy lehetőségük van, hogy az országok fejlődését befolyásolják. Ez nagy felelősséget is jelent. De igazán a fejlődés, az alkotás hajtómotorja az alkotó ember; az az ember, aki egy igaz ügy szolgálatában népéért, hazájáért küzd és dolgozik. A nemzeti törekvéseink megvalósításához jó nemzetközi feltételekre is szükség van. A szocializmus felépítéséhez békére van szükség. A népeink közötti együttműködés hozzájárulás lehet az enyhüléshez és az emberiség érdekében a béke megőrzéséhez. Hiszem, hogy ezen a találkozón egy szerény építőkockával hozzájárultunk e nagy műhöz. Ismételten megragadom az alkalmat, hogy nagyon sok sikert kívánjak Románia népeinek a szocializmus építése útján,

(hírek 22.00 h)

a román kommunista pártnak, hogy vezető szerepét maradéktalanul töltse be és önnek, Ceausescu elvtárnak jó egészséget kívánok. Kérem, engedje meg, hogy népeink, pártjaink barátságára, együttműködésünkre, az ön egészségére emeljem poharam.

-

A tárgyalások magyar idő szerint este 6 órakor fejeződtek be. Ezt követően a két vezető nemzetközi sajtóértekezleten válaszolt az újságírók kérdéseire. Erről a sajtóértekezletről kapunk ezekben a percekben is telexjelentést a Magyar Távirati Irodától, úgyhogy amikor rendelkezésünkre áll, természetesen elmondjuk majd Önöknek is és fölhívom figyelmüket arra IS? HOGY GRÓSZ Károly a tervek szerint Szegeden nyilatkozik majd a Magyar Rádióknak és a Magyar Televízióknak. Ezt az interjút is sugározzuk még ma este.

-

Most folytatuk a nagyvilág dolgait és a hazai dolgokat.

Varsóban véget ért a LEMP KB-ának ülése. Tudósítónk, Nemes Gábor jelenti:

- Új stílust ígért a lengyel párt tevékenységében V.Jaruzelski és egyúttal a korábbiaknál is hatásosabban fogalmazta meg a nemzeti párbeszéd programját mondván, a jelenlegi koalíciós formákat ki lehet bővíteni más csoportok és személyek bevonásával. A LEMP KB-a meglehetősen viharos plénumban, amely a sztrájkok és a társadalmi nyugtalanság háttéré előtt folyt, a főtitkár zárszavában kompromisszumokról, kéznyújtásról beszélt. Különbséget tett az országban konstruktív és bomlasztó ellenzék között és leszögezte: az előbbi az ország javát szolgálja és ezzel az ellenzékkel is szélesíteni kell a reform és a nemzeti megegyezés társadalmi bázisát. A szakszervezeti pluralizmus, vagyis a Szolidaritás engedélyezése kérdésében azonban a főtitkár továbbra is hajthatatlannak bizonyult, bár bizonyos új, szélesebb szervezeti formákról beszélt. Jaruzelski zárszavában emlékeztetett a kormányt ért kemény kritikákra. De mint mondotta, a kormány sorsáról a döntés a SZEJM kezében van és figyelmeztetett rá; a párt ne legyen egyfajta árnyékkormány. A Minisztertanács minden-

(hírek 22.00 h)

esetre valóban bebizonyította, hogy képes önálló döntésre. Mai ülésén elvetette a sokak által a párton belül is követelt ár- és bérstop bevezetését.

További jelentéseink:

Magyarországra érkezett Otto Lambsdorf, az NSZK volt gazdasági minisztere, a Szabad Demokrata Párt gazdaságpolitikai szóvivője. A vendéget, - akit nagyon jó kapcsolatok fűznek a magyar vezetéshez - MARJAI József, a kormány elnökhelyettese, a kereskedelmi tárca vezetője hívta meg. Lambsdorf várhatóan a reformtörekvésekről, a kétoldalú gazdasági kapcsolatokról és a világgazdasági helyzetről tárgyal majd Budapesten.

Emlékünnepség volt Balatonszárszón a 45 évvel ezelőtt tartott "magyar életkonferencia" tiszteletére. Az eseményen elhangzott beszédében HUSZÁR István, a Népfront főtitkára az akkori tanácskozás jelentőségét elemezte. Rámutatott, hogy a korabeli magyar progresszió mintegy 600 képviselője próbált meg választ adni a történelem legsúlyosabb kérdéseire, a szélsőjobboldal jelentős ereje miatt azonban nem tudta befolyásolni a nemzet sorsát. HUSZÁR István kitért arra is, hogy a szárszói értekezletre kidolgozott programok közül nagyon sok még ma is időszerű.

Tragédiával végződött a légitámaszpont az Egy. Államok egyik NSZK-beli légitámaszpontján. ---- (Ismétlés.)

A SZU-ban megkezdődött az SS-20-as középhatótávolságú rakéták megsemmisítése. --- (Ismétlés.)

Irak és Irán megbízottai újabb megbeszélést tartottak Genfben a béke megteremtéséről. A két külügyminiszter vezette delegáció ezúttal is az ENSZ-főtitkár elnökletével tanácskozott. Közben a frontvonalról a Világszervezet megfigyelőerőinek parancsnoka azt jelentette, hogy alapvetően nyugodt a helyzet. A csoport jelenleg arra ügyel, hogy a két fél egységei ne változtassák meg a tűzszünet életbe lépésekor elfoglalt pozícióikat.

(Hírek 22.00 h)

Afgán ellenforradalmárok négy embert megöltek, 17-et megsebesítettek, amikor rakétatűz alá vették Kabul repülőterét. --- (Ismétlés.)

Pekingben megkezdődtek az egy hetesre tervezett szovjet-kínai külügy-miniszterhelyettesi tárgyalások a kambodzsai kérdés rendezéséről. A megbeszélésekről azonban nem hoztak nyilvánosságra részleteket. Az első eszmecserevel egyidejűleg a kínai kommunista párt központi lapja élesen támadta Vietnam kambodzsai jelenlétét. Azt állította, hogy a hanoi vezetés csupán taktikából jelentette be a csapatkivonás menetrendjét, de valójában nem akarja hazahívni egységeit.

Az Ír Köztársasági Hadsereg nevű terrorszervezet megtorló hadjáratot indított, miután egyik tagját Írország kiszolgáltatta a brit hatóságoknak. A földalatti szervezet emberei ostromlott városhoz tették hasonlóvá Belfastot és London-Beryt. Több tucat helyen kezdeményeztek tűzpárbajt, bombákat robbantottak, járműveket gyújtottak fel és több mint 190 rendőrörs ellen indítottak támadást. Sokan megsebesültek, 12 embert letartóztattak.

Bombariadó miatt öt órán át szünetelt a forgalom a Madrid és Párizs közti vasúti fővonalon. A járatokat azért állították le, mert az ETA nevű baszk terrorszervezet telefonon közölte, hogy spanyolföldön szabályosan aláaknázza a pályát. Miután az ETA múlt heti bombamerőletei kilenc embert öltek meg, a hatóságok 30 km-es szakaszon mindent átvizsgáltak, de semmit sem találtak.

Budapesten meghalt egy olasz férfi és magyar származású felesége, mert gépkocsijukkal nem adták meg az elsőbbséget a 15-ös busznak és összeütköztek azzal. A baleset Budapesten a IX-ik kerületi Szamuely és ERkel utca kereszteződésében történt. Az áldozat az 52 éves Alfredo Tabri, valamint felesége, a 32 éves Módos Tabri Edit. A busz utasai közül ketten súlyosan, öten könnyebben sérültek meg.

Időjárásjelentés: ---- (lásd 19 órás hírek után.)

PETŐFI - adó.

HÍREK.

23.00 h

Jó estét kívánok, Bálint Attila a PETŐFI Rádió hírösszefoglalójában. GRÓSZ Károly és N.Ceausescu a csaknem 8 órás aradi találkozót értékelve a sajtóértekezleten hangsúlyozta, hogy közös megegyezések születettek, a találkozó nyílt és elvtársi légkörkörben zajlott. Útban hazafelé GRÓSZ Károly a párt főtitkára Szegeden közös interjút adott a Magyar Rádióknak és a Magyar Televíziónak. Ezt hallgassák meg mindenekelőtt. A riporter Rangos Katalin és Kulcsár István:

- Arra kérem, hogy kezdjük a végén ezt az interjút. Alkalmas volt-e ez a találkozó a kapcsolatok rendezésére, vagy az eredmény mindössze a párbeszéd létrejötté?
- (GRÓSZ) Nem, hát attól azért többről van szó. Nézze, 11 év óta nem volt főtitkári, kétoldalú találkozó. A főtitkárok természetesen találkoztak a nemzetközi tanácskozásokon, de kétoldalú nem volt. Tehát nyilvánvaló, hogy van mit megbeszélni, de többről van azért szó.
- Konkrét programcsomaggal mentünk?
- Igen. Hát tíz tételmondatban megfogalmaztuk elképzeléseinket, kéréseinket, vitatémáinkat.
- Melyek voltak ezek?
- És mindegyiken szépen, szisztematikusan végimentünk. Minden témakörön négyszer. Mert először én elmondtam, a kedves házigazdánk válaszolt, akkor én megint válaszoltam, ő megint válaszolt. Hát ez így szokott lenni, egyébként ebben semmi meglepő nincs.
- A tíz pont közül a leglényegesebbek?
- Hát nagyon nehéz különbségeket megvonni, vagy súlyozni. Nekünk mindegyik fontos. Hát az egyik nagy kérdés az volt, hogy ez az egész településfejlesztési program, ez hogyan, miképpen áll, hogy alakul ez, egyáltalán mi az igaz ebből, mert annyi mindent hallottunk. Akkor különböző újságokból információs elemekhez jutottunk, egy ilyen félmondatos utalásokból. Felkaptak különböző kiadvány, propaganda-fórum ezeket. Hát egyáltalán, szeretttük volna tudni, hogy mi újság. És elmondtuk az ezzel kapcsolatos politikai aggályainkat; nem a gazdaságit, mert hát nekünk ilyen nincs, hanem a politikai aggálya-

(hírek 23.00 h - GRÓSZ szegedi nyilatkozata...)

inkat és végülis kérésünkre abban maradtunk, hogy küldünk egy küldöttséget, tanács-funkcionáriusokból, képviselőkből, pártmunkásokból, egy kicsit széjjelnézni a területen és megnézni, hogy hogyan is alakul ez a program.

- (Kulcsár) Általában Romániában, vagy magyar-lakta vidékeken?

- Mind a két területen; magyar lakta vidékeken is és nem magyar lakta vidékeken is. Nekem az az érzésem, - persze ezt borzasztó óvatosan merem csak megfogalmazni - hogy mi nem vagyunk egészen pontosan tájékozódva arról, hogy ott mi történik. Egyáltalán, ez a koncepció 10-15 év óta - mert hát ez 15 évvel ezelőtt fogalmazódott meg - a végrehajtás milyen szakaszában van.

- Rangos) És ma közelebb jutott ön a reális helyzetmegítéléshez?

- (GRÓSZ) Nézze, a reális helyzetmegítélés énszerintem két elemből áll. Egyszer az ideológiából, másodszer a gyakorlatból. Az elméletből kaptam ismertetést, a gyakorlatra egyszerűen nem volt módomban megismerni épp ezért kértük, hogy tegyék lehetővé, hogy egy csoport nézzen széjjel, hogy milyen nagy létszámú, mikor, ezt majd meg fogjuk beszélni. És ehhez a kedves tárgyaló partnereink fogadókészek voltak. Ezt én egy nagyon nagy dolognak tartom. Ha ez hozzájárulhat ahhoz, hogy eloszlassuk mindazt, aminek nincs létjogosultsága, nevében nevezzük a dolgokat és a valódi problémákról kezdjük beszélni, ha vannak valóban problémák, mert most azért egy kicsit ilyen, vagy olyan harcot vívunk, hogy nem nagyon látjuk igazán, hogy mi ellen és miért küzdünk. fontosabbnak tartom. Ugyanilyen lényeges kérdés ugye a Magyarországra települt román állampolgárok, magyar ajkúak és nem csak a magyar ajkúaknak a sorsa. Hogyan és miképpen lesz a jövőt illetően. Itt különösen a családegyesítés problémája a nagy kérdés. Tudja, közel 7000, - legalábbis tegnap előtt valamikor közel 7000 letelepedési engedélyt adtunk ki, 10 ezer fölött van az igény. Hát azért már lassan dúzzad és hát ezzel reálisan számolni kell. Na most, hát partnereink - én úgy érzem - rendkívül nagy toleranciakészséggel kezelték ezt az ügyet, ugyanis elvi megközelítésben ugyanazt vallják, amit mi. Tehát hogy senkit nem bátorítunk, hogy hagyja el a szülőföldjét, de ha el akar menni, el akar települni, nem gördítenek elé akadályt és amennyiben családegyesítési problémák esetleg vannak, akkor partnerek lesznek hozzá.

(Hírek 23.00 h - GRÓSZ szegedi nyilatkozata...)

- (Kulcsár) Ezt kifejezetten megígérték.
- (GRÓSZ) Szó szerint így elhangzott az eszmecserén. MI is ezt valljuk, mi sem bátorítunk senkit, hogy jöjjön ide, de aki kéri és nincs olyan konkrét ok, ami miatt ne engednénk be, akkor mi hozzájárulunk és kiadjuk a letelepedési engedélyt.
- (Kondor) Egyébként a majd 9 órányi tárgyalásaiból mennyit foglalkoztak a nemzetiségi kérdéssel, körülbelüli arányban?
- Hát, azért az egyharmadot, biztosan, ugyanis a nemzetiségi kérdéseken kívül elég sok időt szenteltünk -örömünkre - a gazdasági együttműködésnek, mert mi azt a Politikai bizottsági ülésen, pénteken is megvitattuk, hogy hosszútávon (?) az együttműködés alapja a gazdasági kooperáció, a gazdasági együttműködés, vegyesvállalatok, harmadik piacon való megjelenés, piaci lehetőségek felkutatása. A világon mindenütt a politikai folyamatokat a gazdasági folyamatok jelentősen befolyásolják. Ha nagyon nyers lennék, akkor azt mondanám, hogy esetenként meg is határozzák. Nem akarok nyers lenni, tehát befolyásolják.
- (Kondor) Ezzel volt a kevesebb problémánk eddig.
- (GRÓSZ) Nem egészen. Nem így van. Nem. Az áruforgalom az elmúlt időszak alatt nagyon szépen fejlődött. Talán az egyik leggyorsabban fejlődő reláció volt. Itt is volt mindig probléma, de hát valljuk be, ebben a mi gyöngeségünk legalább akkora szerepet játszott, mint a partnereinké, aztán ha továbbmegyek, azt is el kell mondanom, hogy nem csak román relációban vannak problémáink az áruforgalomban, hanem más partnereinkkel is vannak gondjaink. Tehát az áruforgalomban különösebb gond nem volt, de a közösvállalatok létrehozásában, illetve a műszaki-tudományos együttműködés lehetőségeinek a feltárásában, illetve a harmadik piacon való megjelenéssel eddig voltak gondjaink. Eddig nem élveztük a partnerség lehetőségét, most azonban ebben megegyeztünk. Ez nagyon fontos. Ugyancsak megállapodtunk abban, hogy a történész...? bizottság elkezdi a munkát. Nem tudok pontosabban fogalmazni, mint valami olyan megközelítésből, hogy a napi politikát, meg a történelemtudomány műhelymunkáját nem kell összekeverni. A múltat sokféleképpen lehet elemezni, sok következtetést lehet belőle levonni, de nem feltétlen kell a vitákból, a múltbéli vitákból a jelenre politikai következtetéseket levonni. Ez a bizottság az utóbbi időben nem eléggé aktív. Nem volt meg talán a módja. Nem akarom a tagokat minősíteni, csak mondom, hogy nem

(Hírek 23.00 h - GRÓSZ szegedi nyilatkozata...)

dolgozott ez a bizottság. Most közös akarattal azt szeretnénk, ha hát megújítaná a tevékenységét. Ugyanez vonatkozik a kulturális bizottságra. Ez is nagyon fontos. Itt vita van és lesz is, de nem nekünk kell, főtitkári szinten elrendezni, vagy miniszterelnöki szinten. Hát ezt majd(?) bizottságban kell eldönteni, hogy az érvek és az ellenérvek közül melyik állja meg a helyét; hogy valóban egyoldalú-e a kulturális tevékenység, vagy nem. Ezt nem lehet így megbeszélni, de arra hogy a lehetőséget, a politikai feltételt megteremtjük hozzá, ahhoz igen, arra ez jó alkalom volt.

- (Kondor) Tettünk javaslatot a főkonzulátusok visszaállítására?

- Igen. Két olyan kérdés van, amiben megegyeztünk, hogy véglegesen levesszük napirendről; az egyik a főkonzulátusok visszaállítása. Elvi állásfoglalás, a román partnereink részéről, hogy mindenfajta konzulátust, főkonzulátust bezárnak, illetve nem működtetnek. Ha ez egy elvi álláspont, akkor nekünk ezt tudomásul kell venni.

- Indoklás volt?

- Őnekik az a válaszuk erre, hogy a konzulátusok nem hozták meg azokat az eredményeket a munka során, amelyet vártak tőle. Ebben a pillanatban hogy az információból, a konstancai kikötőben a szovjeteknek, cseh-szlovákoknak van képviselőjük, ez tölt be valami hasonló funkciót, amit mi korábban fenntartottunk főkonzulátust, olyan típusú konzulátusuk másoknak nincs, tehát itt nem is kívánják ezt sem a mi irányunkban, sem mások irányában fejleszteni a jövőt illetően. A másik a kulturális házak dolga. Ugye ez vitatéma volt, elég régi vitatéma, hogy Budapesten, illetve Bukarestben egy magyar kulturális házat működtessünk.

- (Kulcsár) Kulturális intézetet?

- Hát nem biztos, hogy ez intézet. Hát ez ugye úgy indult, hogy legyen egy ház, aztán lehet majd belőle intézet.

- (Kondor) A Román Kultúra Háza.

- Úgy. Ez máskor is így indult, korábban is. Hát a Szovjet Kultúra Háza sem kultúra házaként indult és aztán lett belőle később ugye egy komoly intézet. Nos, tehát ebben is van egy elvi állásfoglalásuk, hogy ők sem üzemeltetnek, sehol a földkerekségen és mások sem üzemeltetnek a Románia területén. Ez egy álláspont, ezt tudomásul kell venni, ezzel nem lehet mit kezdeni.

(Hírek 23.00 h - GRÓSZ szegedi nyilatkozata...)

- (Kulcsár) GRÓSZ elvtárs említette az aradi sajtóértekezleten, hogy nemzetközi kérdések is szóba kerültek, - közös föllépés kérdése, európai kérdések. Szóba került-e az, hogy a bécsi utótalálkozón hogyan működjön együtt a két ország, vagy milyen Románia álláspontja? Vannak olyan hírek, hogy a román álláspont lassítja, vagy késlelteti a konszerzusnak, az egyetértésnek a kialakulását.

- Hát, ez egy elég szolidan megfogalmazott minősítése ennek az álláspontnak. Mi természetesen erről beszéltünk, de itt álláspontokat mi egyeztetünk. Ennek a találkozóknak ez nem volt funkciója. A román elvtársak szerint a kérdésben, amiben vita van, ők úgy érzik, hogy az ő álláspontjuk helyes, - elvileg is és gyakorlatilag is - és ők nem tudják elfogadni mások álláspontját és hogyha én jól értettem, amit a tárgyalópartnerem mondott, akkor ők ebből nem engednek. Tehát be kell őszintén vallanom, hogy mi nemzetközi kérdésekről beszélgettünk ebből a közel 8 órából a legkevesebbet. Legtöbb időt a kétoldalú kapcsolatokra szántunk, utána adtunk információt egymásnak a belső politikai, aktuális kérdésekről, a pártok belső életéről, politikai helyzetről és majd úgy került volna sor a nemzetközi kérdésekre, amire már nagyon kevés idő jutott tulajdonképpen.

- (Kondor) Volt-e kényes pontja a megbeszéléseknek, ahol úgy érezte, hogy semmilyen megegyezésre nem juthatunk és ez - mondjuk - élesebben fejeződött ki, mint amennyire szokásos egyébként a tárgyalásokon?

- Igen. Volt. Nem egyformán ítéljük meg például a sajtószabadságot, nem egyformán ítéljük meg például az állampolgárok véleménynyilvánításának formáit, többek között a tüntetést.

- (Kulcsár) Kaptunk szemrehányást emiatt?

- Kaptunk szemrehányást is, kaptunk kérdést is, tanácsot is, - mindent így egyben.

- (Kulcsár) És a folytatás, GRÓSZ elvtárs. Konkrétan megállapodtak arról, hogy lesz ... folytatása?

- Hát azokat a konkrét kérdéseket, amelyekről az előbb beszélttem és még van több is. Ezeket a kérdéseket szépen sorbavesszük most, például a turizmus fejlesztése. Ez egy nagy odlog ám. Volt, hogy másfél-millió, 1,6 millió magyar turista is volt egy évben, most megint 1 milliónál tart fejlődésnek az eredménye. Ez évben 400.000-450.000

(Hírek 23.00 h - GRÓSZ szegedi nyilatkozata...)

örül lesz a román turisták száma Magyarországon. Na most, itt kölcsönösen elhatároztuk, hogy kedvező feltételeket teremtünk a turizmus számára.

- (Kondor) Például a határátkelőhelyeken is minden további nélkül való átkelést a magyar állampolgárok számára?

- Például, ezt is elmondtuk, de hát ettől többről áll egy turizmus, mint attól, hogy a határátkelőhelyen elveszik-e a NÉPSZABADSÁG-ot, vagy nem. Szóval itt többről van szó. Bár itt a határőrségnél lévő kollegáktól hallottam, hogy most az elmúlt napokban rendkívül figyelmes és kellemes volt a partnerek részéről a magyar turistákkal való foglalkozás. Nos tehát, többről van szó. Intézményesen meg kell szervezni. Hát nyilvánvaló, hogy erre még ki kell küldeni egy munkacsoportot, minálunk a Kereskedelmi Minisztérium foglalkozik vele. Itt úgy tudom külön intézmény van erre. Hát azok majd kiküldik a szakembereket, megnézik, hogy hogyan lehet a szervezett és nem szervezett, egyéni turizmust is fejleszteni. Tehát hogyan tovább, az a konkrét, egyes kérdések természetétől és jellegétől függ. Ami a kétoldalú kapcsolatokat illeti, én azt javasoltam, hogy 1989-ben magas szinten találkozzunk és hát fogalmazzuk meg mind a két párt, a pártszintű, ha párt és kormány, akkor párt és kormány szinten, - fogalmazzuk meg nemzetiségi politikánk elveit és ha szükséges, akkor ezt megelőzően legyen újabb kétoldalú főtitkári munkatalálkozó. Ezt előzze meg, ha kell, a Központi Bizottság titkárainak, vagy osztályvezetőinek a találkozája. Tehát mi aozn az állásponton vagyunk, hogy legyen egy élénk együttműködés, egy párbeszéd, mert nekem nagy élmény volt azért a mai nap abból a szempontból is, hogy nagyon sok mindent nem ismerünk mi magyarunk, vagy nem jól ismerünk. Sok kérdésben több a feltételezés, mint az objektív tény, amire építkezünk és úgy érzem, fordítva ugyanígy van. Na most azzal, hogy nem állunk egymással szóba, vagy csak üzengetünk, azzal a helyzeten nem tudunk változtatni. Tehát én nagyon egyértelműen és kategórikusan elmondtam azt a javaslatomat, hogy az igényeknek megfelelően, ahogy az élet kívánja, olyan szinten is bővítsük a kapcsolatot. Találkozzunk és beszélgessünk. Nem kell szertartás, nem kell protokoll, a gondolatoknak a közlése, illetve a gondolatok

(Hírek 23.00 h - GRÓSZ szegedi nyilatkozata...)

megismerésére van szükség. Természetesen, hogy ezek a találkozók persze nem problémamentesek. Hát azzal nem lehet számolni, hogy szépen leülünk, egymást megdicsérezzük, mindenki aztán feláll, megrázzuk egymás kezét és aztán hazamegy. Azért nincs értelme. Hát a vitatott kérdéseket kell leülni megbeszélni és nyilvánvaló úgy a partnereink, mint mi, amikor egy álláspontot képviselünk, akkor arról meg vagyunk győződve, hogy nekünk van igazunk, tehát érdeket kell felsorakoztatni. Tehát munka ez, a javából, még akkor is, hogyha nem mindenütt becsülik kellőképpen.

- (Kondor) Végülis ön szerint új korszak prognosztizálható a mai naptól már a román-magyar kapcsolatokban?

- Én nem szeretem a "korszak" kifejezést, én már annyi korszakot megéltem.

- Mondjam azt, hogy szakasz?

- Hmm, nekem az is sok. Én csak annyit tudok erre mondani, hogy hiszem hogy a mai találkozó hozzájárult a kétoldalú kapcsolatok elmélyítéséhez; arról is meg vagyok győződve, hogy ez a mostani találkozó talán egy nagyon kicsi, szerény hozzájárulás lehet ahhoz a nemzetközi enyhülési folyamathoz, amely a világban kibontakozott és melyre Európában is nagyon nagy szükség van és tovább kell fejleszteni és a többit majd meglátjuk.

GRÓSZ Károly közös rádió- és televízió-interjúját halották aradi megbeszéléseiről. Ahogy az interjúban is szó volt róla, a tárgyalások végeztével GRÓSZ Károly és N.Ceausescu közös sajtóértekezletet tartott. Ennek történéseit foglaljuk össze bemondó kollegám segítségével.

GRÓSZ Károly arról beszélt, hogy a hasznos, nyílt, realista és jó légkörű tárgyalás alkalmat adott a kétoldalú kapcsolatok megvitatására. Hozzátette, hogy a magyar fél nem csalódott várakozásaiban és minden kérdést áttekintettek, amely a hazai közvélelényt és a párt tagságát foglalkoztatja, ill. amely hatással lehet a kétoldalú együttműködésre. Kitért arra, hogy a szocializmus még nem tudta feloldani a két ország közti feszültségeket, illetve nézetkülönbségeket,

(Hírek 23.00 h)

amelyek legnagyobb része a múltból ered. Megállapította, hogy sok kérdésben keveset tudunk egymásról, ezért is tartja fontosnak, hogy szinte minden kérdésben segítészándékkal válthattak szót. Az együttműködés lehetőségei közül a magyar vezető a termelést, a tudományos kutatást, valamint az emberek közti kapcsolatokat említette. GRÓSZ Károly közölte, hogy a viták megoldására ösztönzik a történelmi és a kulturális vegyesbizottság munkáját. Ehhez kapcsolódva kifejezte meggyőződését, hogy rendszeresebben kell találkozniuk a két párt, valamint az állami és társadalmi szervek vezetőinek is. A tárgyalások tapasztalatait összefoglalva N.Ceausescu hasznosnak és szükségesnek ítélte a találkozót, amely - mint mondta - jó eredményekre vezetett. Hangsúlyozta, hogy nyílt, elvtársilégkörben megvitat- ták a két ország, a két párt kapcsolatait és a nemzetközi élet alakulását is. A megbeszéléseken megállapították, hogy mindkét nép érdeke az együttműködés, a jó szomszédi viszony fejlesztése és szükségessé teszi ezt az egységes Európa megteremtésének ügye is. Egyetértésre jutottak abban, hogy gazdasági, műszaki, tudományos és kulturális területen a különböző cserekapcsolatokban - például a turizmusban - a jelenlegi körülmények között is van lehetőség a kapcsolatok bővítésére. Hozzátette ugyanakkor, hogy vannak olyan kérdések, amelyekben fennmaradtak a nézetkülönbségek. A román vezető kiemelte, hogy a közös álláspont szerint azokat a témákat kell előtérbe helyezni, amelyekben azonos, vagy nagyon közeli a két fél véleménye. A kiindulópon- t az volt, hogy minden pártnak és népnek önállóan kell megválasztania a szocialista építés útját.

A sajtóértekezleten jelenlévő tudósítóknak lehetőségük volt arra, hogy kérdéseket tegyenek föl a két vezetőnek. Kiküldött tudósítónk, Kulcsár István élt is ezzel a lehetőséggel és kérdésével a román vezető- höz fordult.

- Kulcsár István, Magyar Rádió. A Magyar Népköztársaságban hosszabb, vagy rövidebb ideje több ezer olyan román állampolgár tartózkodik, aki azt a kívánságát fejezte ki, hogy szeretne ott letelepedni. Ezek az emberek azt szeretnék, hogyha családtagjaik velük lehetnének.

(Hírek 23.00 h - Sajtóértekezlet a találkozó után...))

Ez a humanitárius kérdés szerepelt a mai megbeszéléseken és mi ezzel kapcsolatban a román álláspont?

- (Román bezséd) Tárgyaltunk erről a kérdésről és abból indultunk ki, hogy nem kell bátorítani az emigrációt, de aki akar menni, az meg kell hogy kapja erre a lehetőséget. Amilyen mértékben az egész családok meg akarják ezt tenni, minden lehetőségük meglesz rá, de mi nem támogatjuk és ebben az álláspontban magyar elvtársaink is osztoztok.

- (Kulcsár) Válaszolt a kérdésekre N.CEausescu az aradi sajtóértekezleten.

-
Kérdésekre válaszolva a román vezető a sajtó, a rádió és a televízió szerepét is hangsúlyozta az együttműködés és a népek közötti kapcsolatok ápolásában. A tárgyaláson megállapodtak, hogy fejlesztik a két Újságíró Szövetség kapcsolatát és rendszeressé teszik az újságírócsere-t. A nap krónikájához tartozik még, hogy SZÜRÖS Mátyás, a KB titkára koszorút helyezett el az Aradi Vértanúk emlékművén. A sajtókonferencia után ünnepélyesen búcsúzott egymástól GRÓSZ Károly és N.Ceausescu.

-
Nemzetközi összefoglaló a világpolitika eseményeiből.-----

- o o o -